Рассмотрена и рекомендована
к утверждению на заседании Педагогического совета
протокол № 2
от « » 27 авнгуста 2020г.

УТВЕРЖДЕНО
Заведующий МАДОУ№ 93 Лотфуллина Г.И.
____
приказ № от « 27» августа2020г.

13 нче уртанчылар төркемендә
2020-2021 нчы уку елына белем бирү эшчәнлегенең
УКЫТУ-ЭШ ПРОГРАММАСЫ

Рабочая программа образовательной деятельности
в средней группе № 13
на 2020 – 2021 учебный год

Возрастная группа: средняя для детей с 4 до 5 лет
Специфика группы: общеразвивающая, одновозрастная
Разработчики программы: воспитатели, первой квалификационной категории

ЭЧТӘЛЕК

№ п/п	Эш программасының структурасы	Битләр
	1.МАКСАТЛЫ БҮЛЕК	
1.1.	Аңлатма язуы	3
1.2.	Эш программасының максаты, бурычлары	3-4
1.3.	Эш программасының күрсәткече, юнәлеше	4-5
1.4.	Балаларның яшь үзенчәлекләре	6
1.5.	Балалар белән коррекцион үсеш эше	7-9
	2. ЭЧТӘЛЕКЛЕ БҮЛЕК	
2.1.	«Социаль коммуникатив үсеш»	10-21
2.2.	«Танып белү үсеше»	22-27
2.3.	«Сөйләм үсеше»	27-32
2.4.	«Иҗади-эстетик үсеш»	32-38
2.5.	«Физик үсеш»	39-46
	3. ОЕШТЫРУ БҮЛЕГЕ	
3.1.	Көндәлек режим.	47
3.2.	Тематик план.	48-49
3.3.	Белем бирү эшчәнлегенең бер атнага төп төрләре исемлеге һәм саны.	49-50
3.4.	Белем бирү эшчәнлеге челтәре.	50
3.5	Милли төбәк бәйләнеше	51-55
3.6.	Әти –әниләр белән эш.	56-57
3.7.	Төркемдә үсүче фән-пространство мохитен оештыру.	58-60
3.8.	Материал –техник база.	60-62
	Кулланылган әдәбият исемлеге.	63
	Кушымта	64

1. МАКСАТЛЫ БҮЛЕК

1.1. Аңлатма язуы

Бу программа “Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына, Федераль дәүләт таләпләре”нә нигезләнеп, Н.Е.Вераксы, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясендәге ”Туганнан мәктәпкә кадәр”төп гомуми мәктәпкәчә яшьтә белем бирү программасына, Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының 93 нче номерлы «Әллүки «балалар бакчасы» мәктәпкәчә белем бирү учреждениесенең төп программасы һәм «СӨЕНЕЧ» (р.к. Шәехова) мәктәпкәчә белем бирү региональ программасы нигезендә төзелгән.

Эш программасы куллануга юнәлдерелгән:

1. Инновационная программа дошкольного образования « От рождения до школы»под редакцией Н.Е.Вераксы, Т.С. Комаровой, М.А. Васильевой;

2. Учебно-методического комплект к инновационной программе дошкольного образования «От рождения до школы» под редакцией Н.Е.Вераксы, Т.С. Комаровой, М.А. Васильевой / средняя группа;

3. Региональной программы дошкольного образования «СӨЕНЕЧ» (Р.К. Шаехова);

4. Методическое пособие «Туган телдә сөйләшәбез» – авторы ХазратоваВ.Ф);

5. Методических пособий, конспектов и сценариев занятий и авторских разработок по основным направлениям (образовательным областям) развития детей.

1.2. Эш программасының максаты:

«Россия Федерациясе халыкларының рухи-әхлакый кыйммәтләре, тарихи һәм милли-мәдәни традицияләр нигезендә гармонияле үсеш алган һәм социаль җаваплы шәхес тәрбияләү»

Программада тормышка ашырылган төп принциплар һәм нигезләмәләр:

Һәр баланың социаль, әхлакый, эстетик, интеллектуаль, физик сыйфатларын, инициативалылыгын, мөстәкыйльлеген һәм җаваплылыгын һәрьяклап үстерүне тәэмин итә; яшь буенча туры килү принцибын тормышка ашыра — үсешнең психологик законнары һәм яшь мөмкинлекләре нигезендә мәктәпкәчә белем бирүнең эчтәлеген һәм методларын тәкъдим итә.; Фәнни нигезлелек һәм практик кулланылыш принципларын яраштыра —яшь психологиясенең һәм мәктәпкәчә педагогиканың төп нигезләмәләренә туры килә һәм мәктәпкәчә белем бирүнең массакүләм практикасында уңышлы гамәлгә ашырылырга мөмкин; тулылык, кирәк һәм җитәрлек булу критерийларына туры килә; куелган максатларны һәм бурычларны тиешле һәм җитәрлек материалда хәл итә, максималь рәвештә «минимумга»якынлаша;Россиянең традицион рухи-әхлакый һәм социомәдәни кыйммәтләр нигезендә укыту һәм тәрбияне берләштерә;; Җәмгыятьтә кабул ителгән кеше, гаилә, җәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә үз-үзеңне тоту кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә төзелгән; барлык яшьтәге мәктәпкәчә төркемнәр һәм балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәп арасында дәвамчанлыкны тәэмин итә; мәктәпкәчә белем бирүне индивидуаль үзенчәлекләрне, мөмкинлекләрен һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алып, индивидуаль белем бирү процессын төзүне аңлата.; Бу һәр баланың уникальлеген, кабатланмаслыгын аңлау (тану); эшчәнлекнең төрле төрләрендә балаларның инициативасын яклау һәм үстерү; төбәк үзенчәлекләренә карап белем бирү процессын төбәк үзенчәлеген исәпкә алуны һәм варьлауны күздә тота; мәктәпкәчә белем бирүнең Ачыклыгы принцибын гамәлгә ашыра; тәрбияләнүчеләрнең гаиләләре белән нәтиҗәле бәйләнешен күздә тота; җирле җәмгатьчелек белән үзара бәйләнешләрнең өстенлеген куллана; заманча заманча белем бирү системасын булдыруны күздә тота.Оешманың мәгълүмати-белем бирү мохите «программасы буенча эшләүче педагогларның һөнәри һәм шәхси үсеше механизмын тәкъдим итә.

Тәрбияченең төп бурычлары:

Усеш бирү эшчәнлеге. Эшчәнлекне үткәргәндә заманча белем бирү технологияләрен куллану, якын арада үсеш зонасында эшләү, үсеп килүче буынга белем бирүнең эшчәнлек алымын һәм принципларын тормышка ашыру, дәресләрдә Россия халыкларының рухи-әхлакый кыйммәтләренә, тарихи һәм милли-мәдәни традицияләренә туры килә торган материал куллану..

Эмоциональ иминлек. Балаларның эмоциональ иминлеге турында даими кайгыртырга, бу һәр балага, аның хисләренә һәм ихтыяҗларына карата җылы, ихтирамлы, дустанә мөнәсәбәт, аның эмоциональ халәтенә карата хөрмәт күрсәтү, аның үз хисләрен яклау һ.б. дигән сүз. **Гаделлек һәм тигез хокуклылык**. Җенесенә, милләтенә, теленә, социаль статусына, психофизиологик һәм башка үзенчәлекләренә карамастан, барлык балаларга да бертигез яхшы мөнәсәбәттә булырга кирәк.

Балалар-олылар берләшмәсе. Белем бирү мөнәсәбәтләрендә катнашучыларның (балалар, педагоглар, ата-аналар) үзара хөрмәтенә, тигез хокуклылыгына, игелеклелегенә, хезмәттәшлегенә нигезләнгән балалар-олылар берләшмәсен булдыру өстендә махсус эш алып бару.

Кыйммәт турында күзаллауларын формалаштыру. Укыту һәм тәрбияне берләштерү-Россия Федерациясе халыкларының рухи-әхлакый кыйммәтләренә, тарихи һәм милли-мәдәни традицияләренә, мәктәпкәчә яшьтәге балаларда патриотизм, Ватанга мәхәббәт, аның казанышлары өчен горурлык, традицион кыйммәтләргә хөрмәт, ата — аналарга мәхәббәт, өлкәннәргә карата хөрмәт, өлкәннәргә, өлкәннәргә карата кайгыртучанлык һ.б. кебек сыйфатлар тәрбияләү, традицион гендер күзаллаулары; шәхеснең әхлакый нигезләре-үз гамәлләрендә омтылыш.

ПДР (балаларнын кузаллауларын тормышка ашыру киңлеге). ПДРНЫ булдыру өстендә даими эш алып бару: балалар инициативасын яклау һәм үстерү, идеяне аңлауда һәм формалаштыруда ярдәм итү, ниятне тормышка ашыруда ярдәм итү; самореализация ысулларын сайлау иреген бирү, мөстәкыйль иҗади эзләнүгә ярдәм итү; шәхси-ориентлашкан үзара бәйләнеш, индивидуальлеккә ярдәм итү, һәр баланың уникальлеген, кабатланмаслыгын тану; балалар хезмәте һәм иҗаты нәтиҗәләренә ихтирамлы мөнәсәбәт; " үз казанышларын социаль әйләнә-тирә мохиткә тәкъдим итү (күрсәтү, презентацияләү) өчен шартлар тудыру.

Алга таба белем алуга омтылыш. Танып-белү кызыксынуын үстерү, белем алу омтылышы, Мәктәптә, югары уку йортында укытуга уңай мотивация формалаштыру. Мәгарифкә мөнәсәбәтне әйдәп баручы тормыш кыйммәтләренең берсе буларак формалаштыру.

Региональ компонент. Мәгарифне оештыруда һәм эчтәлегендә төбәкнең табигый-географик һәм мәдәни-тарихи үзенчәлеген исәпкә алырга, туган якка карата кызыксыну һәм хөрмәт тәрбияләргә.

Фән-пространство мохите. «Туган йорттан мәктәпкә кадәр " программасы таләпләренә туры китереп заманча фән-пространство мохите булдыру өчен барлык мөмкинлекләрне кулланырга».

Тәрбияләнүчеләр гаиләләре белән хезмәттәшлек. Тәрбияләнүчеләрнең гаиләләре, шул исәптән тәрбияләнүчеләрнең гаиләләре белән нәтиҗәле хезмәттәшлек алып барыла:

мәктәпкәчә белем бирүнең ачыклыгы тәэмин ителә: мәгълүматның ачыклыгы һәм һәркем өчен мөмкин булуы, мәгълүматның даими булуы, ата-аналарның балалар бакчасы киңлегенә ирекле керү мөмкинлеге тәэмин ителә;

ата-аналарның белем бирү процессында максималь катнашуын тәэмин итү (ата-аналарның белем бирү чараларында, чараларында катнашуы

оештыру мәсьәләләрен хәл итүдә ярдәм итү;гаиләгә педагогик ярдәм күрсәтү һәм ата-аналарның белем бирү, балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту мәсьәләләрендә компетентлыгын арттыру; мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе һәм гаилә шартларында балаларны тәрбияләү алымнарының бердәмлеген тәэмин итү.

Эш программасы формалаштыруның принциплары һәм алымнары Н.Е.Веракса, Т. С.Комарова, М. А. Васильева редакцияләре астында «туганнан мәктәпкә кадәр» үрнәк программасы принципларына, 2015 елга кадәр Татарстан Республикасында мәгарифне үстерү стратегиясенә туры килә.

Эш программасын гамәлгә ашыру өчен мөһим характеристика:

- Программа биш белем бирү өлкәсе буенча урта яшьтәге (4-5 яшь) балалар белән тормышка ашырыла:
- физик үсеш;
- социаль-коммуникатив үсеш;
- сөйләм үсеше;
- танып-белү үсеше;
- сәнгать-эстетик үсеш
- .

Эш программасын тормышка ашыру срогы- 1 ел (2020-2021 нчы уку елы)

Балаларга белем һәм тәрбия бирү өчен түбәндәге кабинетлар эшләп килә: татар теле кабинеты, музыка һәм физкультура залы.

Бүгенге көндә балалар бакчасында 14 төркем.

Балаларны балалар бакчасына кабул итү,тәрбия-белем бирү эшчәнлеген оештыру таләпләре.

Балаларны иртән кабул итү тәрбиячеләр яки медицина хезмәткәрләре тарафыннан ата-аналардан баланың сәламәтлеген сораудан башлана. Күрсәткечләр буенча термометрия үткәрелә.Авыру, авыруга шик тудырган балалар бакчага кабул ителмиләр, көн дәвамында авыручыларны ата-аналары килгәнче яки ата-аналарга хәбәр итеп дәвалау оешмасына җибәргәнче башка сәламәт балалардан аералар. Авырудан соң һәм бала 5 көннән озаграк(бәйрәм, ял көннәреннән башка) килми торганнан соң балалар бакчасына авыруның диагнозы, авыру дәвамлыгы, йогышлы авырулар белән бәйләнеше булмау турындагы справка булганда гына кабул ителә.

Көн тәртибе балаларның яшь үзенчәлекләреннән чыгып төзелә һәм гармонияле үсешенә булыша. 3-7 яшьлек балаларның иң күп өзлексез уяну вакытының дәвамлыгы 5,5-6 сәгать. Тәкъдим ителгән көндәлек прогулкаларның дәвамлыгы-3-4 сәгать. Саф һавада булуның озынлыгы табигать шартларыннан да бәйле. Һава температурасы минус 15 °С түбән, җилнең тизлеге 7 м/с тан югары булганда саф һавада булу вакыты кыскартырга киңәш ителә.

Саф һавада йөрүне көнгә 2 тапкыр: көннең беренче яртысында һәм көннең икенче яртысында – көндезге йокыдан соң яки балалар өйгә кайтып китәр алдыннан тәкъдим ителә.

Балалар 5 сәгатьтән күбрәк булган мәктәпкәчә яшьтәге балалар оешмасында 3-4 сәгать аерма белән ашау һәм көндезге йокы оештырыла. Балаларның көнлек йокысы 12-12,5 сәгать булырга тиеш, шуның 2-2,5 сәгате көндезге йокыга бирелә. Йокы алдыннан хәрәкәтле уеннар, чыныктыру чаралары үткәрү тыела. Балалар йоклаганда тәрбияченең (яки аның ярдәмчесе) булу мәҗбүри.

Көн тәртибендә 3-7 яшьлек балаларга мөстәкыйль эшчәнлек (уеннар, шәхси гигиена, уку эшчәнлегенә әзерләнү) өчен кимендә 3-4 сәгать вакыт бирелергә тиеш.

4-5 яшьлек балаларда оешкан белем бирү эшчәнлегенең дәвамлыгы 20 минуттан артмаска тиеш, аларны уен мәйданчыгында саф һавада үткәрергә дә мөмкин.

Балалар бакчасы 5 көнлек эш атнасында 6.00-18.00 сәгатькә кадәр эшли.

1.4. 13 нчетөркем турында белешмә

13 нче төркем – татар төркеме. Төркемдә 25 бала: 15 кыз һәм 10 малай йөри. Төркемдә 4-5 яшьлек балалар.

13 нчы төркем балаларының яшь үзенчәлекләре.

Уртанчылар мәктәпкәчә яшьтәге балаларның уен эшчәнлегендә рольле мөнәсәбәтләр барлыкка килә. Бу яшьтәге балалар кабул ителгән рольдән үзләрен аера башлыйлар.

Сүрәтләү эшчәнлеге шактый үсеш ала. Рәсем предметлы һәм детальләштерелгән форма ала. Кешенең график сурәте гәүдә, күз, авыз, борын, чәч, кайвакыт кием һәм аның детальләре булу белән характерлана. Сүрәтләү эшчәнлегенең техник ягы камилләшә. Балалар төп геометрик фигураларны ясый, кайчы белән кисә, сүрәтләрне кәгазьгә ябыштыра алалар һ.б.

Конструкцияләү катлаулана. 5-6 детальдән торган корылмалар барлыкка килә. Уйлап чыгарып конструкцияләү, шулай ук төзү эзлеклелеген планлаштыру күнекмәләре формалаша.

Баланың хәрәкәтләнү өлкәсе вак һәм эре моториканың уңай үзгәрешләре белән характерлана. Җитезлек, хәрәкәт координациясе үсә.

Зиһенгә алу сәләте күбрәк үсеш ала. Балалар теге яки бу предметка охшаган форманы атый беләләр.

Хәтер күләме үсә. Балалар 7-8 предметның исемен истә калдыра алалар.

Тасвирлы фикерләү сәләте үсә башлый. Балалар катлаулы булмаган мәсьәләләрне чишүдә гади схемалаштырылган сурәтләр кулланалар.

Алдан күрә белү сәләте үсә. Объектларның пространствода урнашулары нигезендә, балалар аларның үзара йогынты ясашуы нәтиҗәсендә нәрсә килеп чыгасын әйтә алалар.

Күз алдына китерү, уйлап чыгару (воображение) сәләте үсә. Оригинальлек һәм ирекле булу кебек сыйфатлар формалаша. Балалар мөстәкыйль рәвештә бирелгән темага зур булмаган экият уйлап чыгара алалар.

Игътибарлылык сәләте үсә. Бала 15-20 минут дәвамында игътибарын туплап эшли алырга сәләтле.

Авазлар әйтелеше һәм дикция яхшыра. Сөйләмнең ритмик төзелеше, рифмасы игътибарга лаек. Сөйләмнең грамматик ягы үсеш ала.

Артык үпкәләүчәнлек бу яшьнең феномены булып тора. Яшьтәшләре белән бала сайлап кына аралаша башлый. Көндәшлек, ярышу барлыкка килә.

Гомуми исемлек

№п/п	Баланың исеме, фамилиясе
1	Габдрахманова Айсылу Шамилевна
2	Багашева Сафия Марселевна
3	Бакирова Динара Маратовна
4	Бадамшина Айлина Фанисовна
5	Гильманов Рияз Алмазович
6	Галиахметов Амир Альбертович
7	Галимова Раяна Рашитовна
8	Давлетбаева Айгуль Ильдаровна
9	Давлетшина Самира Дамировна
10	Набиев Тимур Александрович
11	Гареева Наиля Винеровна
12	Мухаметзянов Кирам Искандерович
13	Латыпова Амелия Руслановна
14	Вафин Самат Филюсович
15	Нуруллина Аделя Эльмировна
16	Цыганова Милана Максимовна
17	Ямалиев Данияр Ильназович
18	Якупов Ранис Марселевич
19	Яхин Карим Рамисович
20	Шаруфиллин Карим Ирекович
21	Самигулова Камиля Айратовна
22	Рафиков Радиф Ренатович
23	Гилязетдинова Залина Айваровна
24	Хасанова Рамина Ришатовна
25	Шигапова Азалия Азатовна

СОЦИАЛЬ-ПЕДАГОГИК ПАСПОРТ

13 нче уртанчылар торкеме МАДОУ №93 (сентябрь 2020 г.)

1.	Торкемдэ балалар саны:	25
2.	Аз керемле гаилә балалары:	-
3.	бер ата-ана (ялгыз)булган балалар:	-
4.	Тулы булмаган гаилә балалары (аерылышуда):	-
5.	Күп балалы гаилә балалары:	7
6.	Опекага алынган балалар	-
7.	Ятим балалар:	-
8.	Инвалид балалар:	-
9.	Социаль имин булмаган гаиләләрдәге балалар:	-
10.	Качаклар һәм мәҗбүри күченүчеләр гаиләләреннән балалар:	-
11.	Хәрби хезмәткәрләр гаиләсеннән балалар:	-
12.	Гаилэдэ 1 нче бала:	10
13.	Гаилэдэ 2 нче бала:	10
14.	Гаиләдә өченче һәм аннан соңгы бала:	5
15.	3 яшькэ кадэр балалар	5
16.	3 яшьтэн 5 яшькэ кадэр	2
17.	5 яшьтэн 7 яшькэ кадэр	4

Гаиләләр турында соиологик белешмәләр

	Төркемдә балалар саны Алардан	25
	Малай	10
	Кызлар	15
	Тулы гаилә	25
	Тулы булмаган гаилэ	-
	Бер балалы гаилэлэр	4
	Ике баласы булган гаиләләр	14
	Өч һәм аннан да күбрәк балалы гаиләләр	7
	Эшләүче әниләр	16

	Эшләмәүче әниләр , д / о	9
	Урта, урта махсус белемле аналар	11
	Югары белемле аналар	14
	Эшләүче әтиләр	25
	Эшләмәүче әтиләр	-
	Урта, урта махсус белемле әтиләр	10
	Югары белемле әтиләр	15
	Аерым яшәүче гаилә	-
	ата-аналары белән яшәүче гаилә	-
	Рус милләтеннәнбулган гаиләләр	-
	Татар милләтеннән булган гаиләләр	25
	Башка милләт гаиләләре	-

Куп балалы гаилэ балалары

№	Баланын исем,фамилиясе	Туган коне
1.	Багашева София Марселевна	19.09.2016
2	Бадамшина Айлина Фанисовна	11.04.2016
3	Галимова Раяна Рашитовна	07.03.2016
4	Гареева Наиля Винеровна	18.08.2016
5	Давлетшина Самира Дамировна	16.07.2016
6	Рафиков Радиф Ренатович	21.03.2016
7	Гилязетдинова Залина Айваровна	10.10.2016

2. ЭЧТӘЛЕК БҮЛЕГЕ

2.1. «СОЦИАЛЬ-КОММУНИКАТИВ ҮСЕШ»

Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү, мөстәкыйльлек

Аңлатма язуы

«Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү, мөстәкыйльлек» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларда хезмәткә уңай мөнәсәбәт формалаштыру максатын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Татар халык әкиятләре ярдәмендә хезмәт эшчәнлеге турында күзаллаулар формалаштыру. Баланың эш барышын татар шагыйрьләренең хезмәт турындагы шигырьләре белән бәйләү.

Балаларга аңлаешлы һөнәрләр (төзүче, электрик, сантехник һ. б.) белән таныштыруны дәвам итү. Өлкәннәрнең хезмәт чичәнлегенең мәгънәсе турында күзаллаулар формалаштыруХезмәт эшчәнлегенең төп бурычы булып тора. Бу бурычны тормышка ашыру түбәндәге мәсьәләләрне чишү аша башкарыла:

- зурлар хезмәте белән танышу, хезмәтнең җәмкыятькә кирәклеге һәм файдасы турында күзаллауларын формалаштыруҺәм кеше хезмәтенә хөрмәт, хезмәтнең нәтиҗәсенә сак караш тәрбияләү;

- балаларның хезмәт эшчәнлеген оештыру, эш тәҗрибәсе , эшне оештыру, зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара уңай мөнәсәбәтләр урнаштыру күнекмәләрен камилләштерү.

Комплекслы-тематик план

Тема
Сентябрь
1. Үзлегенннән киенү – чишенү, киемнәрне шкафка тәртип белән җыеп кую күнекмәләрен формалаштыру. 2. Балаларны төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру буенча кызыксындыру. 3. Үзлегеннән бүлмә һәм җирлек гөлләренә су сибү теләкләрен уяту. 4. Балаларның кул эшләренә теләкләрен уяту: тәрбиячегә китапларны һәм дидактик материалларны ремонтларга булышу.
Октябрь
1. Үзлегенннән киенү – чишенү, киемнәрне шкафка тәртип белән җыеп кую күнекмәләрен камилләштерү. 2. Үзлегеннән төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен өйрәнүне дәртләндерү. 3. Балаларда балалар бакчасы хезмәткәрләренә ярдәм итү теләкләрен уяту (урындыклар һәм өстәлләр өстеннән тузан сөртү, сөлгеләрне һәм урын – җир өстен алмаштырырга ярдәм итү). 4. Өстәлне иртәнге һәм көндезге ашка әзерләргә ярдәм итү теләкләрен формалаштыру (клакларны, чәнечкеләрне, стаканнарны кую). 5. Сюжетлы-рольле уен «Шофёр»
Ноябрь

1. Үзлегенннән киенү – чишенү, киемнәрне шкафка тәртип белән җыеп кую күнекмәләрен камилләштерү не дәвам итү, курчак киемнәрен юу һәм киптерергә өйрәтү. 2. Үзлегеннән төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен өйрәнүне системалаштыру. 3. Балаларны бүлмә гөлләрен утырту һәм аларны тәрбияләү өстендә эшләүне тарту. *ку:* повар профессииясе турында хикәяләр уку, рәсемнәр карау. *Аралашу:* балалар бакчасы кухнясына экскурсия, повар эшен күзәткәннән соң, хикәя төзергә өйрәтү. *Социальләштерү:* кушылган\.
Декабрь
1. Үзлегенннән киенү – чишенү, киемнәрне шкафка тәртип белән җыеп кую күнекмәләрен системалаштыру. 2.Үзлегеннән төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен камилләштерү (сезонлы эш–җирлекне кардан арындыру) . 3. «Кухняда поварлар эше» дигән экскурсияне дәвам итү. *Социальләштерү:* балаларны шәхси һәм тәркемләп кушылган эшләрне үтәргә тарту, бер – берсе арасында тәрбияче ярдәме белән эшне бүлергә өйрәтү. *Уку:* зурлар хезмәтенең киршклеге турында хикәяләр уку, зурлар хезмәтен хөрмәт итү турында үрнәк китерү. *Аралашу:* хезмәтнең җәмгыять, гаилә һәм балалар бакчасы өчен кирәклеге турында сөйләшү.
Январь
1. Балаларны һәр эштә, кыяфәттә җыйнак булырга теләк уяту, шәхси билгедә тәрбияләү. 2. Зурлар ярдәме белән киемнәрне тәртиптә тоту күнекмәләрен формалаштыру (чистарту, киптерү). 3. Үзлегеннән зурларга ярдәм итү теләге уяту. *Социальләштерү:* башланган эшне азагына кадәр эшләүне тәрбияләү, аны яхшы эшләүне булдыру. *Аралашу:* врач хезмәте буенча сөйләшү, рәсемнәр карау, теманы тикшерү теләге уяту.
Февраль
1. Үзлегеннән төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен камилләштерүне дәвам итү (сезонлы эш – җирлекне кардан арындыру, сукмакларга песок чәчү) . 2. Оештырылган белем эшчәнлегенә кирәк яраклар әзерләү теләкләрен формалаштыру. 3. Балаларнытабигать почмагында орлыклар утыртырга, гулләрне күчерергә тарту. 4. Дидактик уен «Әгәр куян авырса?» *Куркынычсызлык:* карны көрәгәндә куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүне формалаштыру. *Танып белү:* табигатьпочмагындагы гөлләрнең һәм усемлекләрнеңисемнәрен белү.
Март
1. Үзлегеннән төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен ныгыту. 2. Үзлегенннән киенү – чишенү, киемнәрне шкафка тәртип белән җыеп кую күнекмәләрен системалаштыруны дәвам итү. 3. Оештырылган белем эшчәнлегенә кирәк яраклар әзерләргә омтылыш тәрбияләү, деңурлык вазыйфаларын үтәүне булдыруны дәвам итү. *Аралашу:* йорт хайваннарын караучы хезмәте турында сөйләшү.

Апрель
1.Дежур тору күнекмәләрен ныгыту, башланган эшне азагына кадәр эшләүне тәрбияләү . 2. Балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен ныгыту (веранданы себерү, коелган ботакларны җыю). 3. Бакчада эшләүне булдыру. *Уку:* С. Михалков«Почта», 1 өзеген ятлау. *Аралашу:* балаларга почтальон (хат ташучы) хезмәте турында сөйләү.
Май
1.Үзеңә үзең хезмәт күрсәтү күнекмәләрен ныгыту. 2. Утырткан үсемлекләрне тәрҗияләүне дәвам итү. 3. Зурлар хезмәте турында (почтальон, врач, повар, шофер) белемнәрен камилләштерү. 4. Сюжетлы-рольле уеннар «Шофер», «Шифаханә» *Аралашу:* үсемлекләрнең үсешен күзәтү, күргәннәр буенча сөйләшү. *Социальләштерү:* уеннарда рольләрне дөрес башкаруны ныгыту.

Куркынычсызлык

Аңлатма язуы

«Куркынычсызлык» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге үз тормышыңның куркынычсызлыгы нигезләрен һәм экологик аң (әйләнә-тирә дөнья куркынычсызлыгы) алшартларын формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Тормыш куркынычсызлыгы нигезләрен формалаштыру

Балаларны балалар бакчасында көндәлек режим һәм үз- үзләрен тотуның иң элементар кагыйдәләре белән, бүлмәдә хәвеф-хәтәрсез йөрү кагыйдәләре белән таныштыруны дәвам итү.

Үз тормышың куркынычсызлыгы нигезләре турында белемнәрне үзләштерү, саклык, сизгерлек хисе тәрбияләү. Кайчы, пычак, очлы предметлар белән эш итүдә, спорт инвентаре, пыяла предметлар кулланганда сак булырга күнектерү.

Балаларны тормышта яңа, алар өчен гадәти булмаган очракларда, таныш булмаган кешеләр белән очрашканда үз- үзләрен дөрес тотарга өйрәтү.

Юлларда хәвеф-хәтәрсез йөрү тәртибе формалаштыру

Юл хәрәкәтендә светофорның кызыл, сары, яшел төсләренең урнашу тәртибе һәм мәгънәләре белән таныштыру. Светофор сигналы буенча хәрәкәт итәргә күнектерү.

Балаларны юнәлешләрне (алга - артка, өскә - аска, уңга - сулга) аерырга гына түгел, шулай ук күрсәтелгән юнәлештә йөрергә, үзеңә карата теге яки бу әйбернең торышын (миннән сул якта - өй, уңда - машина, алда - җәяүлеләр, артта - велосипедчы) билгеләргә өйрәтү.

Чагыштырмача хәрәкәт итү тизлеген (тиз, акрын) билгеләргә, транспорт чараларының (трамвай, автобус, янгын сүндерү машинасы, ашыгыч ярдәм машинасы һ. б.ның) тавыш сигналларын аерырга, тавыш чыганагының кайда булуын сиземләргә, кирәк очракта туктарга өйрәтү. Ишетү-хәрәкәт координациясен үстерү.

Кайбер җәмәгать транспортлары (троллейбус, автобус, трамвай, поезд, самолёт, теплоход һ. б.) турында күзаллауларны баету; маршрут транспорты (автобус, троллейбус, трамвай) тукталышы урыннарын билгеләү; «Автобус яки троллейбус тукталышы»н аңлатучы билге белән

таныштыру. Җәмәгать транспортына утыру һәм аннан чыгу кагыйдәләренә игътибар итү.

Балаларга метрополитен, тимер юл, поезд, машинист хезмәте, тимер юлда һәм тимер юл транспортында үз-үзеңне тоту кагыйдәләре турында сөйләү. Тимер юл макеты белән таныштыру.

Урамда үз-үзеңне тотуның иң элементар кагыйдәләрен (йөгермәү, кычкырмау, тротуар кырыеннан йөрмәү һ. б.) үтәүгә ирешү. Җәяүле юлы белән, «җәяүлеләр юлы» билгесе белән таныштыру; урамны кайда һәм ничек аркылы чыгу турында, велосипедта йөрү кагыйдәләре турында аңлату.

Уңга һәм сулга борылышлар ясап, түгәрәк буенча, предметларны әйләнеп үтеп, өч тәгәрмәчле велосипедта йөрергә өйрәтүне дәвам итү. Үз хәрәкәтләре белән идарә итә белү, тормозга басып туктата алу күнекмәләрен үстерү. Спорт мәйданчыгында иркен ориентлаша белүне камилләштерү.

Транспорт чараларының охшаш һәм аермалы якларын табарга, билгеләнгән үзлекләре һәм функциональ үзенчәлекләре буенча чагыштырырга һәм төркемнәргә берләштерергә өйрәтү, алынган мәгълүматны гомумиләштерергә тырышуларын («Охшашны җый», «Оча, йөзә, йөри» һ. б.) хуплау.

Өлкәннәр хезмәте турындагы белемнәрен киңәйтү: троллейбус (автобус) йөртүче троллейбус (автобус) йөртә; кар җыйгыч машинаны йөртүче юлларны кардан чистарта; ЮХИДИ инспекторы юлларда автомобильләр хәрәкәтен җайга сала һ. б.; эш төрләре һәм эш максаты арасында бәйләнешне ачыкларга ярдәм итү.

Балаларның, сюжетлы-рольле уенда юлда имин йөрү кагыйдәләрен чагылдыру өчен, мөстәкыйль рәвештә предметлы-уенлы мохит тудыруларын, модульләргә уен мәгънәсе бирүләрен, образлы һәм техник уенчыкларны, аларны алыштыручы алмаш предметларны куллануларын хуплау.

Балаларны уен ситуацияләрендә шартлы уйдырманың максатын аңларга, коллективта уен кагыйдәләренә яраклашып эш итәргә, игътибарлы булырга, уен персонажларының (транспорт йөртүчеләр, җәяүлеләр, пассажирлар һ. б.) роль буенча хәрәкәтләрен төгәлрәк башкарырга, ишетү һәм күрү сигналларына, әйләнә-тирәдәге көтелмәгән үзгәрешләргә тиз җавап бирергә, мөстәкыйльлек күрсәтергә һәм мәйданда ориентлашырга өйрәтү.

Мөстәкыйль дидактик уеннарда балаларның алган тәҗрибәләрен файдалануга шартлар тудыру. Төрле характердагы ял итү уеннары оештыру; юл йөрү кагыйдәләрен өйрәнү өчен әһәмиятле ситуацияләрне эченә алган уен-мавыгулар, курчак театры, сәхнәләштерелгән гади әсәрләр, уеннар өйрәнү.

Балаларда, шартлар буенча һәм үзләре уйлап тапканча, шәһәр (авыл) урамнары макетын төзү теләкләрен үстерү. Балаларны объектларның пространстводагы сурәтләмәләрен - озынлыкларын (биеклекләр, киңлекләрен) аера белү; деталь һәм аның өлешләренең урынын (өстән, астан, өстенә, астына һ. б.) билгеләүгә; объектларны (деталь һәм аның өлешләрен һ. б.ны) анализларга өйрәтү; тимер юллар, ике яклы хәрәкәт итү юллары, күперләр, гаражлар һ. б.төзүгә омтылышларын үстерү.

Балаларны табигать күренешләренә, тәүлектәге үзгәрешләргә һәм аларның әйләнә-тирәдә чагылышына (кич - урамда караңгы төшә - багана башларында фонарьлар яна, машиналар фараларын кабыза) игътибар итәргә өйрәтү.

Юлларда куркынычсыз йөрү кагыйдәләрен өйрәнү процессына кызыксыну уяту.

Комплекслы - тематик план

Ай	Атна	Тема	Бурычлар
сентябрь	I	Тема: «Светофор-безнең дус». Уен «Светофор мажаралары»	Светофор , светофорның төсләре турында белемнәрен ныгыту. Машина юлындаһәм тротуарда үз-үзеңне тоту кагыйдәләре булән танышуны дәвам итү. Урам 2 өлешкә бүленгән икәнлеге турында белемнәрен үстерү.
	II	Тема: «Өйдәге куркынычсызлык чыганаклары»	Балаларны көнкүреш предметлары белән таныштыру, аларның сәламәтлеккә зыян китерергә мөмкинлекләре турында аңлату. Көнкүрештәге куркынычсызлык кагыйдәләрен ныгыту.
	III	Тема: «Ачык тәрәзәләр»	Балаларга ачык тәрәзәләрнең һәм балконнарның куркынычлык тудыру турында аңлату. Транспорт төрләре белән танышуны дәвам итү.
	IV	Тема: «Алдакчы кыяфәт»	Балаларга таныш булмаган кешеләр куркыныч янавы турында аңлату. Таныш булмаган кешеләрнең җәберләүләре вакытында үз-үзеңне дөрес тоту турында өйрәтү. 01, 02,03 телефоннарыннан дөрес куллану турында сөйләшү.
Октябрь	I	Тема: «Урам белән танышу»	Шәһәр урамнары турында күзаллауларын киңәйтү.
	II	Тема: «Көтелмәгән очрашу»	Таныш булмаган балалар һәм яшүсмерләр белән аралашу кагыйдәләрен аңлату, 01,02,03 телефоннарын куллану кагыйдәләрен ныгыту.
	III	Тема: «Юл йөрү билгеләре». *Дидактик уен* «Төс буеча сайла». *Имитацион уен* «Мин -шофер», «*Мин* - машина»	Юл йөрү билгеләренең әһәмияте турында өйрәтү. Юлда машина йөреше 2яклы булуын аңлату. «Җир асты юлы» билгесе белән таншышу.
	IV	Тема: «Сәламәт буласың килсә...»	«Сәламәтлек төшенчәсе белән танышу».
ноябрь	I	Тема: «Светофорның 3 төсе». *Дидактик уен* «Җәяүлеләр һәм	Светофорның төшенчәсетурында белемнәрен ныгытуюю. Җәяүлеләрнең юлда йөрү кагыйдәләре буенча белемнәрен формалаштыру.

		транспорт»	
	II	Тема: «Шәһәр буенча сәяхәт». *Дидактик уен* «Юл йөрү кагыйдәләрен бел һәм үтә”	Шәһәрдә транспортта йөрү үзенчәлекләре белән танышу.
	III	Тема: «Транспортта үз-үзеңне дөрес тоту». Уен «Без барабыз, барабыз.....»	“Куркынычсызлык утравы” билгесе һәм әһәмияте белән таныштыру. Җәмгыять транспортыннда үз-үзеңне дөрес тоту күнекмәләрен формалаштыруны дәвам итү.
	IV	Тема: «Кешенең тән төзелеше»	Кешенең тән төзелеше турында таныштыру (сулыш органнары, умыртка сөяге, ашказаны, кан әйләнеше)
декабрь	I	Тема: «Айболит дәресләре»	«Вирус, микроб» төшенчәләре кертү. Чирләрдән котылу чаралары белән таныштыру, авырганда терелә чаралары турында сөйләшү. Чыныктыру һәм витаминнарның файдасын аңлату.
	II	Тема: «Юлдагы ярдәмчеләр»	«Пешеходный переход», «Балалар» билгеләре турында белемнәрен камилләштерү.
	III	Тема: «Әдәп кагыйдәләре»	Балаларның транспортта йөрү кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту.
	IV	Тема: «Җәяүлеләр һәм йөртүчеләр». *Сюжетлы –рольле уен*«Мин шофер»	Шофер хезмәтетранспорт төрләре, аларның йөреше белән таныштыруны дәвам итү.
январь	I	Тема: «Сак бул, бозлавык!».	Кышкы юлның үзенчәлекләре белән таныштыру, куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүне булдыру.
	II	Тема: «Кыш көне сулыклар»	Кыш көне сулыкларның үзенчәлекләре белән таныштыру, куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүне булдыру.
	III	Тема: «Юл йөрү билгеләре». *Дидактик уен* “Юл билгеләрен дөрес куй”	«Пешеходный переход», «Җир асты юлы» и «Сак бул: балалар» билгеләре белән таныштыруны дәвам итү. Машина юлы 2 яклы булырга мөмкин икенен искәртү.
	IV	Тема: «Сак бул, бозлавык!»	Бозлы юлда сак йөрерүне кисәтү, егылган кешегә беренче ярдәм күрсәтергә тәкъдим итү.

февраль	I	Тема: «Мин җәяүле». *Уен* «Без юл аркылы чыгабыз»	Җәяүлеләрнең юлда йөрү кагыйдәләре белән таныштыруны дәвам итү. Юл билгеләре буенча белемнәрен камилләштерү.
	II	Тема: «Юл кырыендагы өй»	Светофорның үзенчәлекләре турында белемнәрен үстерү. Юл йөрү билгеләре турында күзаллауларын формалаштыруны дәвам итү.
	III	Тема: «Йөртүчеләр һәм җәяүлеләр». *Сюжетлы-рольле уен* «Шофер»	Юлда билгеләргә карап ориентлашырга өйрәтү. Кышкы юлдагы машиналарны күзәтү.
	IV	Тема: «Әгәр син урамда югалсаң»	Урамда югалсаң үз-үзеңне дөрес тоту кагыйдәләренең рәте белән таныштыру.
март	I	Тема: «Сак бул, юл чаты!». *Уен* «Кем иң укымышлы җәяүле?»	Юл чатындагы юлда машиналарның йөрү тәртибе белән таныштыру.
	II	Тема: «Транспорт төрләре». *Уен* «Машиналар күргәзмәсе»	Юлда йөрүче машиналарны күзәтү, машина төрләрен истә калдыру
	III	Тема: *Уен* «Кем иң яхшы җәяүле?	Балаларның юл йөрү билгеләре турында белемнәрен киңәйтү
	IV	Тема: «Минем микрорайон»	Микрорайон макетында ориентлашырга өйрәтү. Практикада алган белемнәрне куллануны булдыру.
апрель	I	Тема: «Урамда ятим хайваннар»	Урамда очраган ятим хайваннар белән үз-үзеңне дәрес тоту кагыйдәләрен өйрәнү. Балалар бакчасыннан өйгә кайту юлы турында сөйләшү
	II	Тема: «Безнең ярдәмчеләр». *Дидактик уен* «Сөйләшүче юл билгеләре»	Балалар бакчасыннан өйгә кайту юлы турында белемнәрен камилләштерү
	III	Тема: «Урманда үзеңне ничек	Урманда үз-үзеңне дөрес тоту кагыйдәләре белән танышу, янгын чыганакларын кисәтергә өйрәтү.

		тотарга?»	
	IV	Тема: «Зарарлы үсемлекләр»	«Зарарлы үсемлекләр» төшенчәсе белән таныштыру, урманда үз-үзеңне дөрес тоту кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту.
май	I	Тема: «Юлда җәяүле». *Дидактик уен* «Светофорны җый»	Алган белемнәрне кулланып юлда йөрү күнекмәләрен камилләштерү, светофор турында белемнәрен ныгыту
	II	Тема: «Өйгә таба юл». *Дидактик уен* «Микрорайонбуенча сәяхәт»	Микрорайон макеты буенча хәрәкәтләнү буенча белемнәрен киңәйтү. Өйгә кайту юлында тәртип кагыйдәләрен ныгыту
	III	Тема: «Мин юл йөрү кагыйдәләрен беләм»	Төрле юл ситуацияләреннән чыгу юлларын өйрәтү.
	IV	Тема: «Юлда үз-үзеңне тоту кагыйдәләре». *Сюжетлы – рольле уен* «Йөртүчеләр һәм җәяүлеләр»	Юл йөрү билгеләре, юлда үз-үзләрен тоту кагыйдәләре турындагы белемнәрен ныгыту

Социализацияләштерү, аралашу усеше, әхлаклы тәрбия. Бала гаиләдә һәм җәмгыятьтә

Аңлатма язуы

«Социализацияләштерү, аралашу усеше, әхлаклы тәрбия. Бала гаиләдә һәм җәмгыятьтә» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларның социаль характердагы беренчел күзаллауларын үзләштерү ьәм балаларны социаль мөнәсәбәтләр системасына кертү максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә нәм белем бирү бурычларын билгели.

Туган телдә аралашырга теләкләрен хуплау; башка кешеләр белән аралашканда, аларның тәкъдимнәренә әдәпле итеп җавап бирү; төрле эшчәнлек төрләрендә өлкәннәр һәм балалар белән телдән һәм телдән булмаган бәйләнешләр урнаштыру.

Әйләнә-тирә, туган шәһәр (авыл), республика вакыйгалары турында әңгәмәләрне хуплау.

Аралашу культурасы формалаштыру (сөйләшүченең милләтенә карап, ачык йөз күрсәтеп, шул телдә исәнләшү һәм саубуллашу; үтенеч һәм тәкъдимнәр белән ягымлы итеп мөрәҗәгать итү; күрсәткән хезмәте, ярдәме, сый-хөрмәте өчен рәхмәт белдерү).

Балаларны ил, республиканың күренекле төп бәйрәмнәрен билгеләп үтәргә өйрәтү. Балалар оешмасы, республика, ил тормышына баланың мөнәсәбәте, катнашы булуына ирешү.

Өлкәннәр һәм яшьтәшләре (өч-дүрт бала) белән күмәк уеннарда катнашуга теләк уяту; әйләнә-тирәдәге тормыш, халыклар яшәеше темасына татар язучылары һәм шагыйрьләренең әдәби әсәрләре, мультфильмнар буенча, уен өчен катлаулы булмаган сюжетлар тәкъдим итү.

Уендагы иптәшләр арасында рольләрне бүлә белергә, уен өчен кирәкле өй кирәк-ярагы (көянтә-чиләкләр, казан, уклау һ. б.), милли костюм, ювелир (зәркән) бизәнү әйберләре, читекләр һ. б., милли уенчыклар, музыка уен кораллары сайларга һәм аларны рольгә туры китереп файдаланырга өйрәтү.

Милли киемдәге курчакларны, образлы уенчыкларны, бибабо, кулдан ясалган уенчыклар һәм кайбер сәнгатьлелек чараларын, кул хәрәкәтләре, мимика, интонация кулланып, театральләштерелгән һәм режиссер уеннарында катлаулы булмаган сюжетлар буенча (татар халык әкиятләре буенча куелган мультфильмнардан) ситуацияләрне уйнап күрсәтү.

Баланың үзе, әти-әнилөренең милләте турындагы күзаллавын формалаштыру. Гаилә рәсемнәрен караганда, әти-әниләре белән охшаш чалымнары булуына игътибар итү. Фото- сурәттәге кешеләрнең эмоциональ халәтен билгеләргә, аларның кәефләрен гаилә тормышындагы билгеле бер вакыйга белән бәйләргә өйрәтү.Гаилә турында һәм үзенең шул гаилә әгъзасы булуы турында; гаиләнең барлык әгъзаларының һәм баланың үзенең бурычлары, мавыгулары, яллары турында; гаилә гореф-гадәтләре, йолалары, бәйрәмнәренең матурлыгы һәм әһәмияте турында күзаллаулар формалаштыру. Гаилә истәлекләренә сакчыл караш тәрбияләү.

Сюжетлы – ролле уеннар

Комплекслы – тематик план

ай	атна	Эшчәнлек темасы	Эшчәнлек эчтәлеге	Бурычлар
сентябрь	I	“Гаилә”	Әни кызын ашата, йокларга яткыра. Д./уен «Курчакны сыйлыйк», «Курчакны йокларга яткырыйк»	Рольләрне бүлешеп уйнарга өйрәнү, һөнәрләр һәм һөнәрләрнең эш кораллары турында белемнәрен үстерү,уйнаганда диалог коруны, татарча сөйләшүне булдыру.
		“Мин сатучы”	Әни кызы белән кибеткә килә, азык-төлек ала. Сатучы товар сата, үлчәүдә үлчи.	
	II	“Парковка”	Юлда машиналар йөри, юл йөрү кагыйдәләрен үтеп машиналарны урыннарга куялар.	
		“Коткару хезмәте”	Коткару хезмәте кешеләре авыр очракларда ярдәмгә ашыгалар: пожар, юлларда хәләкәт.	
	III	«Яшелчәләр кибете»	Әни кызы белән кибеткә килә, азык-төлек ала. Сатучы товар сата, үлчәүдә яшелчә үлчи.Д/уен “Яшелчә кибетендә ниләр сатыла”.	

		«Көзге ярминкә»	Көзге ярминкәгә киләләр, яшелчә, җиләк-җимеш сатып алалар, хакларын очсызлататалар.	
	IV	“Даруханә”	Даруханәгә киләләр, нәрсә авыртканын әйтәләр, кирәкле дару сатып алалар.	
		«Шифаханә»	Әни кызын врачка алып килә. Врач авыруларны кабул итә, нәрсә авыртканын сорый, тыңлый, дәвалау билгели. Медкабинетка экскурсия.	
октябрь	I	«Гаилә»	Әни юа, кием үтүкли, бүлмә җыештыра. Д./уен «Курчакның күлмәген үтүклик, бездә тәртип»	
	II	«Балалар бакчасы»	Балалар бакчага килә, анда музыка, физкультура белән шөгыльләнәләр.Рәсемнәр карау.	
	III	«Гаилә»	Әни кызын ашата, йокларга яткыра, бишек җырлары җырлый. Уку: бишек җырлары.	
	IV	Транспорт»	Шофёр курчакларны машинага утыртып йөртә, төзү әйберләре ташый. Әңгәмә: “Машиналар урамда ничек йөри”	
ноябрь	I	Төзелеш»	Төзүчеләр машиналарга гараж төзиләр, уенчыкларга йорт, төзелеш коралларын кулланалар. Төзү материалларының детальларын карау.	
	II	«Йөртүчеләр һәм җәяүлеләр	Машиналар һәм җәяүлеләр юл йөрү билгеләрен үтәп эшкә баралар. Дидактик уен “Юл йөрү билгеләре”	
	III	«Чәчтараш»	Чәчтарашка балалар әниләре белән киләләр. Парикмахер чәч тарый һәм ала. Дидактик уен “Чәчтараш җиһазлары”	
	IV	«Гаилә»	Курчакның туган көне. Кунаклар чакырабыз, сыйлыйбыз. Әңгәмә «Бүген кемнең туган көне?»	
декабрь	I	«Кафе»	Кафега киләләр, алар туңдырма ашыйлар, сок эчәләр. Официант заказ кабул итә һәм сораган әйберләрне китерә. Дидактик уен «Без кафега килдек»	Рольләрне бүлешеп уйнарга өйрәнүне дәвам итү, балаларны уенчыклар белән сакчыл уйнарга өндәү,балаларны иптәшләренә карата кайгыртучан,
	II	«Поликлиника»	Медсестра прививка ясый, витаминнар тәкъдим итә. Шәфкать туташы эшен күзәтү.	
	III	«Транспорт»	Балалар шәһәр буйлап экскурсиягә чыгалар, бәйрәмгә бизәлгән урамнарны карыйлар. Рәсемнәр карау.	
	IV	«Гаилә»	Әни кызы белән чыршы бизи, кунаклар каршы ала.Уку О. Высотская «Ёлочка». Дидактик уен «Акбайга кунаклар каршы алуны күрсәтик»	

январь	I	«Чәчтараш»	Чәчтарашка балалар әниләре белән киләләр. Парикмахер чәч тарый һәм ала. Дидактик уен “Чәчтараш җиһазлары”	игътибарлы, ярдәмчел булырга, кешелеклелек хисләре тәрбияләү.
	II	«Шифаханә»	Кызы авыргач әнисе аны поликлиникага алып бара, врачка күрсәтә. Әңгәмә «Әгәр берәрсе авырса нишләргә”	
	III	“Театр”	Балалар театрга баралар, билетлар алалар, театр күрсәтәләр. Әңгәмә “Театр төрләре”	
	IV	«Транспорт»	Кунакка поездда баралар. Пассажирлар билет сатып алалар. Рәсемнәр карау.	
февраль	I	«Гаилә»	Курчакларны киендереп урамга чыгалар. Урамда балалар белән коляска йөртүче әниләрне күзәтәләр. Дидуен «Курчакны йөртәбез»	
	II	“Коткару хезмәте”	Коткару хезмәте кешеләре авыр очракларда ярдәмгә ашыгалар: пожар, юлларда хәләкәт, җир тетрәү.	
	III	“Машинаны төзәтәбез”	Машиналарны төзәтүче янына алып киләләр, төзәтүче машиналарны карый, төзәтә.	
	IV	“Автобус”	Балалар автобус тукталышында торалар, автобуска утыралар, билет алалар. Әңгәмә “Җәмгыять транспортында үзеңне тоту кагыйдәләре”	
март	I	“Мин сатучы”	Әни кызы белән кибеткә килә, бәйрәмгә азык-төлек ала. Сатучы товар сата, үлчәүдә үлчи. Әңгәмә “Сатучы һөнәре”	Рольләрне бүлешеп уйнау күнекмәләрен камилләштерү,балаларның дуслык турында мәгълүматларын тулыландыру, әләкләшүнең начар гадәт икәнен, дусларыңны уңайсыз хәлгә куярга ярамаганлыгын төшендерү.
	II	“Гаилә”	8март бәйрәме: бүләкләр алу, үз кулларың белән әниләргә, әбиләргә бүләкләр ясау, өстәлне бәйрәмгә әзерләү.“Ләйлә шигырен уку, “Минем әнием” әңгәмә.	
	III	“Гаилә”	Курчакның киемнәрен юалар, үтәклиләр, киптерергә эләләр. Әңгәмә “Кием төрләре”	
	IV	«Цирк»	Балалар циркка баралар, билетлар алалар, клоуннар тамаша күрсәтә.	
апрель	I	“Янгын сүндерүчеләр”	Янгын сүндерүчеләр чакыруга килә, янгын сүндерә, беренче ярдәм күрсәтә, кисәтә. Дидактик уен “Азбука пожарных”, “Не играй с огнем”. Уку С. Маршак «Кошкин дом», «Пожар».	
	II	“Почта”	Кешеләр бер-берсенә хатлар язалар, телеграмма, посылка җибәрәләр. Почта ташучы аларны адреслар буенча тапшыра. Почтадан җибәрелгән әйберләрнең рәсемнәрен карау. Дидактик уеннар һәм күнегүләр: «Дустыма хат», «Минем адрес»	
	III	“Телефон салоны”	Балалар телефон салонына киләләр, телефоннар һәм фотоаппаратлар карыйлар, сатып алалар. Әңгәмә “Телефон ни өчен кирәк?”	
	IV	“Төзелеш”	Төзүчеләр киләләр, төзелеш өчен план алалар, күп машиналар өчен зур гараж,	

			өйләр төзиләр, төзелеш объектларын тапшыралар.Рәсемнәр карау. Якын тирәдәге объектларны күзәтү.	
май	I	“Уенчыклар кибете”	Сатып алучылар уенчык сайлыйлар, сатучы белән киңәшәләр, кассага акча түлиләр, чекларны сатучыга бирәләр. Сатучы сатып алучылар белән әдәпле итеп сөйләшә, аларга төрле уенчыклар тәкъдим итә, аларның ни өчен яхшы булуын сөйли, уенчыкны бирә, сатып бирә. Әңгәмә “Әдәпле сатып алучылар”. Дидактик уен: «Уенчыкны тасвирла», «Нәрсә үзгәрде», «Тасвирлау буенча тап».	
	II	“Гаилә”	Җиңү бәйрәме: бүләкләр алу, үз кулларың белән бабайларга, әбиләргә бүләкләр ясау, өстәлне бәйрәмгә әзерләү. Әңгәмә “Җиңү бәйрәме”	Рольләрне бүлешеп уйнау күнекмәләрен ныгыту, һөнәрләрнең кирәк-яраклары турындагы белемнәрен үстерү, диалог корып сөйләшү күнекмәләрен камилләштерү.
	III	“Транспорт”	Йөк һәм җидел машиналар урамда йөри, җәяүлеләр тротуардан баралар, җәяүле чыгу урыныннан юл аркылы чыгалар, бетенесе дә юл йөрү кагыйдәләрен үтиләр.Светофорга, көйләнелми торган юл чатына максатлы сәяхәт.Дидактик уен: «Ихтибар, җәяүле», «Кызыл, сары, яшел»	
	IV	“Кибет”	Төрле бүлекләре (табак-савыт, йорт җиһазлары, язу-сызу әйберләре һ.б.) булган яңа супермаркет ачылды. Сатып алучылар әйбер сайлыйлар, сатучыдан алар турында сөйләвен сорыйлар (төсе, материалы, кулланылышы.	

2.2. «ТАНЫП БЕЛҮ ҮСЕШЕ»

ӘЙЛӘНӘ- ТИРӘ БЕЛӘН ТАНЫШУ

Аңлатма язуы

«Танып белү үсеше» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларда танып белү ихтыяҗларын ҺӘМ акылны үстерү максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә ҺӘМ белем бирү бурычларын билгели.

Баланы үзе яши торган урам, шәһәр (авыл), республика исемнәрен әйтергә өйрәтү. Шәһәрнең (авылның) истәлекле урыннары турында сөйләү.

Туган шәһәрдә (авылда) булган вакыйгалар турында әңгәмәләрдә ешрак катнашу тәҗрибәсе туплауларына ирешү. Туган як образлары белән бәйле буклетлар, журналлар, рәсемле китаплар, альбомнар, истәлекле урыннарда гаилә белән төшкән фотосурәтләр, значоклар, открыткалар җыелмасы тупларга теләк тудыру.

Кеше яши торган торак төзелеше (шәһәрдә һәм авылда), йорт кирәк-яраклары турында күзаллаулар булдыру. Кеше кулы белән ясалган җайланмаларның төзелеше һәм билгеләнеше турында сораулар бирергә, һәр яңалык белән танышырга омтылыш тәрбияләү.

Кешенең хуҗалык эшчәнлеген - үзе, тору урыны, йорт хайваннары һәм үсемлекләр, ишегалдының, урамының чисталыгын - кайгыртуы турында беренчел күзаллаулар формалаштыру. Шәһәр (авыл) урамнарын, торак йортларны тәртиптә тотарга теләк тудыру.

Бирелгән урынның кайбер үсемлекләре: агачлар (нарат, өрәңге), бүлмә гөлләре (бальзамин, фуксия), гөмбәләр (ак гөмбә, майлы гөмбә, баллы гөмбә), җимешләр (алма, слива), яшелчәләр (кыяр, помидор, суган, кишер, шалкан), җиләкләр (кура җиләге, миләш, чия, карлыган) белән таныштыруны дәвам итү. Өлкәннәргә җиләк-җимеш, яшелчәләр уңышын җыярга булышу теләге тудыру.

Бөҗәкләр (кырмыска, умарта корты, коңгыз, шөпшә) турындагы күзаллауларын баету; кыргый һәм йорт хайваннары, төркемдәге табигать почмагында яшәүчеләр белән танышуны дәвам итү. Балалар бакчасындагы участокка очып килүче кошларны (чыпчык, кызылтүш, песнәкне) күзәтү оештыру, аларны ел буена өстәмә ашатырга теләк уяту.

Балаларның кырда, урманда, елгада күргәннәрен сөйли алуларына ирешү. Үзләренә ошаган үсемлек, хайван, табигать почмагының рәсемен ясарга, фотога төшерергә омтылыш тәрбияләү

Комплекслы – тематик план

ай	атна	Эшчәнлек темасы	Бурычлар
сентябрь	I	“Белмәмеш байлыгы”	Предметларның төзелешен, материал үзенчәлекләрен карау, төсләре, кулланышы буенча төркемләү.
	II	“Балалар бакчасы”	Балаларны бакчада эшләүче хезмәткәрләр белән таныштыру, балалар бакчасының адресын, килү юлын искә төшерү.
	III	“Бакчада”	Яшелчәләр, җиләк – җимешләр турында белемнәрен камилләштерү, тәмен, формасын, төсен истә калдыру
	IV	“Аквариумданиләр яши?”	Балыклар тормышы белән таныштыру, тышкы кыяфәтләре, төсләре турында белемнәрен камилләштерү.
октябрь	I	“Минем яраткан шәһәрем”	Туган якка карата мәхәббәт тәрбияләү, яши торган шәһәрнед иң матур һәм күренекле урыннары белән таныштыру.

	II	“Пыяла илендә”	Балаларга пыяланың үзлекләрен (үтә күренмәле, ныклы, шорма) табарга ярдәм итү, куркынычсызлык кагыйдәләрен искә төшерү.
	III	“Бакчадагы агачлар”	Балаларны агач һәм куаклар белән таныштыру, алар арасындагы аерымлыкларны таба белергә өйрәтү, яфракларның төсен билгеләү, календарь белән эшләү рәтен аңлату.
	IV	“Йорт хайваннары”	Балаларны йорт хайваннары белән таныштыруны дәвам итү, хайваннарга карата мәрүәмәтлелек тәрбияләү.
ноябрь	I	“Зурлар хезмәте”	Шофер хезмәте белән таныштыру, светофорның үзенчәлекләрен искә төшерү, юл йөрү билгеләрен һәм кагыйдәләрен кабатлау, зурлар хезмәтенә карата ихтирамлылык тәрбияләү.
	II	“Кәгазь илендә”	Балаларга кәгазь үзлекләрен табарга ярдәм итү, кәгазь тарихын сөйләү, хәзерге заман кәгаз төрләре белән таныштыру.
	III	“Табигать почмагы”	Табигать почмагы белән таныштыру, үзлекләреннән андагы үсемлекләрне тәрбияләргә өйрәтү. Күзәтүләрне билгеләп баруны аңлату.
	IV	“Кышлаучы кошлар”	Кышлаучы кошларның исемнәрен атау, кыяфәтләрен истә калдыру, җим эзләгәннәрен күзәтү, аларны җим белән тәэмин итү, кошларга карата сакчыл караш тәрбияләү. Бирелгән сорауларга дөрес, ашыкмыйча, башкалар ишетерлек һәм аңларлык итеп җавап бирү күнекмәләрен үстерү.
декабрь	I	“Кышкы табигать»	Кышкы табигатькә хас билгеләр турындагы белемнәрен үстерү, башка ел фасыллары белән чагыштыру, матурлыкка соклану хисе уяту.
	II	“Безгә Айболит килде”	Табип һөнәре белән таныштыру, кеше хезмәтенә хөрмәт уяту, балалар бакчасындагы табип кабинетына экскурсия оештыру
	III	“Кышкы урманга сәяхәт”	Кышкы табигатькә хас билгеләр турындагы белемнәрне ныгыту,җәнлекләрнең һәм кошларның кышка ничек җайлашуы турындагы белемнәрен арттыру, кышкы урманның матурлыгын күрергә өйрәтү, табигатькә сакчыл караш һәм мәхәббәт тәрбияләү.
	IV	«Яңа ел уенчыклары»	Балаларны Яңа ел бәйрәмен каршыларга әзерләү,чыршы уенчыклары белән таныштыру, пыяладан ясалган уенчыкларның, предметларның билгеләрен ачыклау; бал-ның сенсор сәләтләрен һәм кызыксынуын, күзәтүчәнлеген үстерү; чыршы уенчыкларына сак караш тәрбияләү. Бәйрәмгә карата кызыксыну уяту.Яңа ел бәйрәменә серлелек өстәү.
январь	I	“Минем гаилә”	Гаилә төшенчәсе турында белемнәрен үстерү, гаилә турында кечкенә хикәя төзү, балаларда зурларга һәм кечкенәләргә карата ихтирамлылык тәрбияләү.
	II	“Кыш билгеләре”	Бал-ның кыш турындагы белемнәрен ныгыту; балаларның күрсәтмә образлы фикерләвен үстерү; туган табигатькә мәхәббәт һәм эстетик хисләр тәрбияләү.
	III	“Җәнлекләркышкы урманда”	Балаларның кыргый хайваннар турындагы күзаллауларын формалаштыру, табигаттәге сезонлы үзгәрешләр турындагы белемнәрен ныгыту; бәйләнешле сөйләм телен үстерү, сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү; хайваннарга сакчыл караш тәрбияләү.
	IV	“Кыш көне агачлар”	Кыш көне агачлардагы үзгәрешләрне билгеләү, чыршы күркәсен күзәтү.
фев	I	“Йорт хайваннары”	Йорт хайваннары турында белемнәрен камилләштерү, песине һәм этне күзәтү, үз-үзләрен

			тотышларын билгеләү
	II	“Юллар имин булсын”	Юлда үз-үзеңне дөрес тоту кагыйдәләрен кабатлау, ныгыту.
	III	«Үренте”	Балаларны чәчәк, суган үрентеләре утыртырга өйрәтү, урентеләрнең шытып чыгуын күзәтеп тору кирәклеген аңлату.
	IV	“Без – солдатлар!”	Балаларны Ватанны саклаучылар көне б/н таныштыру; очкычның, вертлетның өлешләрен, формасын аерырга һәм атарга өйрәтүне, исемнәрне сыйфатлар белән яраклаштыру күнекмәләре формалаштыруны дәвам итү;
март	I	”Яз килә, яз!”	Балаларны яз, аның айлары, билгеләре турында белемнәрен ныгыту; табигать күренешләре турында күзалауларын формалаштыруны дәвам итү; табигатькә сак караш тәрбияләү.
	II	“Әнием турында сөйлим»	Бәйрәмнәр белән таныштыруны дәвам итү,әниләргә хөрмәт тәрбияләү.
	III	“Өй җиһазлары”	Балаларны өй җиһазлары белән таныштыруны дәвам итү, билгеле бер билгеләр буенча туплау.
	IV	“Язгы эшләр”	Балаларны яз, аның айлары, билгеләре турында белемнәрен ныгыту;яз көне башкарыла торган эшләр турында күзаллау формалаштыруны дәвам итү
апрель	I	“Табак – савытлар”	Табак – савытлар белән таныштыруны дәвам итү, билгеле бер билгеләре буенча бер төркемгә туплау
	II	“Мин яшәгән йорт”	Шәһәр урамнары белән таныштыруны дәвам итү, яшәгән адресларын белергә кирәклеген аңлату, туган якка карата мәхәббәт тәрбияләү.
	III	“Галәм киңлекләренә сәяхәт”	Беренче очучы Юрий Гагарин белән танышу аша илебезгә карата горулык хисләре тәрбияләү, образлы күзаллауларын үстерү,Кояш системасы, планеталар турында элементар белешмә бирү, алар турында күбрәк беләсе килү теләге уяту.
	IV	“Габдулла Тукай”	Балаларда Г.Тукайның күпкырлы иҗатына кызыксыну уяту,ихтирам хисләре тәрбияләү.
май	I	Тәҗрибә.Суның үзенчәлекләре	Яшәү чыганагы булган суга сак караш тәрбияләү.Гади тәҗрибәләр һәм уеннар аша балаларның су үзенчәлекләре турындагы белемнәрен тирәнәйтү.
	II	“Җиңү бәйрәме”	Җиңү көне турында күзаллауларын формалаштыру, кайбер хәрби һөнәрләр белән таныштыруны дәвам итү. Хәрбиләр һөнәренә хөрмәт, горурлык хисләре тәрбияләү.
	III	“Нәрсә ул-Кызыл китап?”	Балаларны сирәк очрый торган үсемлекләр турындагы китап б/н таныштыру.Китапка кертелгән хайван һәм үсемлекләрне кызгану,саклау хисләре тәрбияләү.
	IV	“Чәчәкләр”	Җәйге табигаттәге үзгәрешләр белән таныштыруны дәвам итү. Чәчәкләргә карата сакчыл караш тәрбияләү.

ЭЛЕМЕНТАР МАТЕМАТИК ТӨШЕНЧӘЛӘР ФОРМАЛАШТЫРУ

Аңлатма язуы

Элементар математик төшенчәләр формалаштыру баланың акыл үсешендә зур урын алып тора. Оештырылган белем бирү эшчәнлегендә күп төрле дидактик уеннар кулланыла, логик мәсьәләләр чишелә.

Ел ахырына балалар алган белемнәр:

• предметларның характерлы билгеләрен аералар (төс, форма, зурлык);

• 5кә кадәр саный беләләр, барлыгы ничә? соравына җавап табалар;

• предметларны чагыштырып парларын табалар;

• 3-5 предметны бергә зурлыклары буенча чагыштыралар, үсү бару тәртибендә урнаштыралар;

• геометрик фигураларны һәм җисемнәрне аералар: өчпочмак, түгәрәк, квадрат, турыпочмаклык; шар, куб, цилиндр; аларның үзенчәлекләрен күрсәтә беләләр;

• пространствода һәм кәгазьдә ориентлаша алалар;

• уң һәм сул кулны аералар;

• тәүлек төшенчәсен аңлыйлар.

Комплекслы – тематик план

Ай	**Атна**	**Эшчәнлек темасы**	**Бурычлар**
сентябрь	I	Адаптация вакыты	Балаларны ирекле белем эшчәнлегенә әзерләү. Үткәннәрне искә төшерү.
	II	“Пространствода ориентлашу”	Балаларны ике төркемне чагыштырырга, чагыштыру нәтиҗәләрен сүз белән әйтергә өйрәтү, пространствода, вакытта ориентлашу күнекмәләрен ныгыту.
	III	“Пространствода ориентлашу”	Төрле төстәге предметларны чагыштыру, күбрәк – азрак төшенчәләрен дөрес куллану, тәүлек өлешләрен ныгыту.
	IV	“Геометрик фигуралар”	Үткен геометрик фигураларны искә төшерә, белемнәрен камилләштерү, предметларны озынлыклары буенча чагыштыру.
октябрь	I	“Уң һәм сул кул”	Уң һәм сул төшенчәләрен искә төшерү, кәгазьдә ориентлашырга өйрәтү
	II	“3кә кадәр саныйбыз”	Предметларны 3кә кадәр санау, күпме? соравына җавап табу, геометрик фигуралар турында белемнәрен камилләштерү.
	III	“Озын –кыска”	Предметларны озынлыклары буенча чагыштыру, предметларны 3кә кадәр саный белүне камилләштерү.
	IV	“Куян кая качты?”	Ал-арт, өс-ас, төшенчәләре турында белемнәрен камилләштерү, 3кә кадәр санарга күнектерүне дәвам итү
ноябрь	I	“Турыпочмаклык”	Турыпочмаклык белән танышу, квадрат белән чагыштыру, өйрәнгән геометрик фигураларны кабатлау.
	II	“4кә кадәр саныйбыз”	4кә кадәр санарга өйрәтү, турыпочмаклыкны өчпочмак белән чагыштыру.
	III	“4кә кадәр саныйбыз”	4кә кадәр санауны дәвам итү, геометрик фигураларны бер – берсе белән чагыштыру,

			ничәнче? соравына җавап табу.
	IV	“5кә кадәр саныйбыз”	5кә кадәр санарга өйрәтү, логик мәсьәләләр чишү, пространствода ориентлашуны булдыру.
декабрь	I	“Таррак –киңрәк”	Таррак- киңрәк төшенчәләре өстендә эшләү, 5кә кадәр санауны ныгыту.
	II	“Калын – нечкә”	Калын – нечкә төшенчәләре турында белемнәрен камилләштерү, логик мәсьәләләр чишү.
	III	“Цилиндр»	Цилиндр белән таныштыру, аның өлешләрен карау, шар белән чагыштуру, төсләр һәм форма төшенчәләрен камилләштерү.
	IV	“Цилиндр»	Цилиндрны бышка төр фигуралардан аера белү күнекмәләрен үстерү.
гыйнвар	I	“Ерак – якын”	Ерак – якын төшенчәләре белән таныштыру, предметларны 5кә кадәр санай белә кәнекмәләрен камилләштерүне дәвам итү.
	II	“Безнең уенчыклар”	3 предметны бер – берсе белән чагыштырырга өйрәтү, пространствода ориентлашу күнекмәләрен системалаштыру.
	III	“Ныгыту”	Алда алган белемнәрне ныгыту, балаларның зиһеннәрен үстерү.
	IV	“Тәүлек”	Тәүлек төшенчәсе кертү, тәүлек өлешләрен аера белү осталыкларын формалаштыру, сюжетлы рәсемнәрдән аерымлыклар табу.
февраль	I	“Тәүлек”	Тәүлек өлешләрен аера белү күнекмәләрен камилләштерү, предметларны бер-берсе белән чагыштыру.
	II	“Үсү тәртибе”	Предметларны бер-берсе белән чагыштыруны дәвам итү, 5 предметны үсү тәртибендә урнаштырырга өйрәтү.
	III	“Уңга – сулга”	Пространствода ориентлашуны дәвам итү, алга-артка, уңга – сулга төшенчәләре турындагы белемнәрен камилләштерү.
	IV	“Геометрик фигуралар”	Геометрик фигуралар турындагы белемнәрен үстерүне дәвам итү, логик мәсьәләләр чишү.
март	I	“Зур-уртача-кечкенә”	Предметларны размерлары буенча чагыштыру, үсә бару тәртибендә урнаштыру күнекмәләрен системалаштыру.
	II	“Кирегә санау”	5тән алып 1гә кадәр санарга өйрәтү, 5эчендәге предметлар белән логик мәсьәләләр чишү.
	III	“Кирегә санау”	5тән алып 1гә кадәр саный белү күнекмәләрен үстерү, геометрик фигураларны кабатлау.
	IV	“Предметларны чагыштыр”	5 саны эчендәге предметларны чагыштыруны дәвам итү, алган белемнәрен камилләштерү.
апрель	I	“Күп – аз»	Күп –аз, күбрәк –азрак төшенчәләре белән таныштыруны дәвам итү, логик мәсьәләләр чишү.
	II	“Предметлар”	Предметларны озынлыклары, киңлекләре, зурлыклары буенча чагыштыра белүне камилләштерү, өйрәнгән математик төшенчәләрне ныгыту.
	III	“1,2,3,4,5»	5кә кадәр санау, бирелгән сан буенча предметлар кую, таныш геометрик фигураларны аеру һәм дөрес атау.
	IV	“Пространствода ориентлашу”	Балаларны ике төркемне чагыштырырга, чагыштыру нәтиҗәләрен сүз белән әйтә белү,

			пространствода, вакытта ориентлашу күнекмәләрен ныгыту.
май	I	“5кә кадәр саныйбыз”	5кә кадәр санау күнекмәләрен ныгыту.
	II	“Геометрик фигуралар”	Геометрик фигуралар турында алган белемнәрен ныгыту.
	III	“Логик мәсьәләләр чишү”	Логик мәсьәләләр чишә алу күнекмәләрен ныгыту.
	IV	“Тәүлек”	Тәүлек, тәүлек өлешләре турында алган белемнәрен ныгыту.

2.3. «СӨЙЛӘМ ҮСЕШЕ»

СӨЙЛӘМ ТЕЛЕН ҮСТЕРҮ

Аңлатма язуы

Балада туган теленә карата кызыксыну уяту. Уен ситуацияләре, мәгълүмати-аралашу технологияләре куллану, балалар эшчәнлегенең төрле төрләрен (уен, аралашу, нәтиҗәле эшчәнлек төрләрен) оештыру аша сөйләмне аңлау һәм туган телдә сөйләшәсе килү теләге уяту.

Туган телендә аралашуны үзләштерү өчен шартлар булдыру.

Авазларны дөрес әйтү, сәнгатьле сөйләм нигезләрен формалаштыру.

Комплексы – тематик план

Ай	Атна	Эшчәнлек темасы	Бурычлар
сентябрь	I	“Безнең төркемдәге уенчыклар”	Төркемдәге уенчыкларны карау, уен вакытында бер-беренә карата дуслык мөнәсәбәтләре, уенчыкларга карата сакчыл караш тәрбияләү, сөйләм телен үстерү.
	II	«Песи һәм песи балалары»	Рәсем буенча кечкенә хикәя төзергә өйрәтүне дәвам итү, песине тасвирлау, хайваннарга карата сакчыл караш тәрбияләү.
	III	“Уенчыкны тасвирла”	Уенчыкларны тасвирларга өйрәтү, сөйләм телен үстерү, уенчыкларга карата сакчыл караш тәрбияләүне дәвам итү.
	IV	“Безнең төркемдәге уенчыклар”	Уенчыкларны карауны бүлешеп, дус – тату уйнарга өйрәтүне дәвам итү, уенчыкларны ватмаска өндәү, сөйләм телен үстерү.
октябрь	I	“Сузык авазлар”	Сузык авазлар белән таныштыру, сузык авазларга башланган сүзләрнеэзләп табу.
	II	“Тел көрмәкләндерү”	Тел көрмәкләндерүче җөмләләр өстендә эш, сөйләм телен үстерү.
	III	“Сюжетлы-ролле уен “Ярмарка”	Җиләк – җимеш һәм яшелчәләр турында белемнәрен камилләштерү, диалог корып сөйләшергә өйрәтү.
	IV	“Хайваннар кышка ничек әзерләнә?”	“Хайваннар кышка ничек әзерләнә?” рәсеме буенча хикәя төзү. Кечкенә генә хикәя төзергә өйрәтү.
ноябрь	I	“Шәхси тәҗрибәдән чыгып сөйләү. Дидактик уен«Курчакка бүлмә	Мебель турында белемнәрен үстерү,аларның атамаларын дөрес әйтү, әһәмиятләрен билгеләү, үз фикереңне әйтә белү күнекмәләре формалаштыру, сөйләм телен үстерү.

		әзерлик»	
	II	“Рәсем буенча сөйләү «Эт һәм эт балалары»	Рәсем буенча бәйләнешле хикәя төзергә өйрәтүне дәвам итү, шәхси тәҗрибәдән чыгып кечкенә хикәя төзү күнекмәләрен камилләштерү.
	III	“Уенчыкка тасвирлама”	Уенчык буенча кечкенә тасвирлама төзү, сүзләрдә [ш], [ч],[л] авазларын дөрес әйтү, тавыш тембрын көйли белергә өйрәтү.
	IV	“Курчакларга тасвирлама һәм чагыштыру”	Курчакларга тасвирлама бирә һәм чагыштыра алу күнекмәләрен камилләштерү, җөмләне азакка кадәр төзеп бетерегә өйрәтүне дәвам итү.
декабрь	I	”Кыш җитте”	Тирә-юнь белән таныштыруны дәвам итү. Кыш турында зур рәсем карау, эчтәлеге буенча сорауларга җавап алу. Ике-өч җөмләдән торган хикәя төзергә өйрәтү, кышкы киемнәрне тасвирлау, кием төшенчәсен ныгыту.
	II	“Уенчыклар турында сөйләшү”	Кыска хикәяләр төзергә өйрәтүне дәвам итү, авазларны дөрес әйтү өстендә эшләү.
	III	“Картина буенча сөйләү” “Таня суыктан курыкмый”	Картина буенча кечкенә хикәя төзергә өйрәнү, бирелгән аваз белән сүзләр табу, сүзләрдәге авазларны билгеләү.
	IV	“Кыш. Калын һәм нечкә К авазы”	Яңа сүзләр белән таныштыру. Рәсемнәр күрсәтеп аңлату: кар бабай, Кыш бабай, чыршы бәйрәме, Яңа ел, бүләк, өләшә, тарата. Кыш турында табышмаклар өйрәнү. калын һәм нечкә К авазының әйтелеше өстендә эшләү.
гыйнвар	I	“Предметлар төркеме буенча сөйләү.	Аваз культурасы [ч] авазы өстендә эшләү, биргән сорауларга тулы җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү.
	II	“Кыргый хайваннар”	Кыргый җәнлекләр турында күзаллаулар формалаштыруны дәвам итү, кыргый хайваннарга карата кызыксыну уяту, сөйләм телен үстерү.
	III	Ә. Кари “Кыш”	Шигырьнең өзеген ятлау, сөйләм телен үстерү, кыш ел фасылына хас билгеләрдән алгоритм төзү.
	IV	“Ап – ак тунлы кыш”	Кыш турындагы белемнәрен киңәйтү.Игтибарларын, хәтерләрен, бәйләнешле сөйләм телен үстерү, бердәм хезмәт хисләре тәрбияләү.
февраль	I	“Җир өсте, һава,су транспорты”	Балаларда урамда игътибарлылык һәм транспорт хезмәткәрләренә ихтирам тәбияләү; транспорт турында күзаллауларын киңәйтү, фикерләү сәләтен үстерү.Балаларны транспорт төрләре белән таныштыруны дәвам итү, исемнәрен истә калдыру, кулланылышын белү. Сөйләм телен үстерү.
	II	«Велосипед – минем дустым»	Балаларда юлда үз-үзеңне тоту культурасын тәрбияләү.Бирелгән мәгълүматны тыңлый белү һәм үзләштерүне формалаштыру, мөстәкыйль фикер йөртә белү, коммуникатив сәләтләрен үстерү.Велосипедта хәвефсез йөрү кагыйдәләренә өйрәтү.

	III	“Хәрби һөнәрләр”	Хәрби һөнәрләр, аларның төрләре, хәрби техника турында белемнәрен формалаштыру, хәрби һөнәрләргә карата хөрмәт тәрбияләү. Кайбер авазлар өстендә эшләү.
	IV	М.Җәлил “Карак песи”	Балаларда патриотик хисләр тәрбияләү. Шигырне сәхнәләштерү аша бал-да артистлык күнекмәләрен үстерү. М.Җәлил турында балаларның белемнәрен баету, аның әсәрләре белән танышуны дәвам итү. Әйтелешләре авыр сүзләр өстендә эшләү.
март	I	“Картина буенча сөйләү. “Яз.Сыерчыклар”.	Балаларда табигатькә, кошларга карата сак караш, миһербанлылык, кайгыртучанлык тәрбияләү.Фикерләрне мөстәкыйль әйтә белү сәләтен үстерү.Рәсем буенча хикәя төзүләренә ирешү.
	II	“Әниләр бәйрәме”	Әниләр бәйрәме турында белемнәрен киңәйтү, әниләр турында тасвирлау хикәясе төзергә өйрәтү; әниләргә мәхәббәт һәм ярдәм итү теләге тәрбияләү.
	III	Рәсем буенча сөйләү “Йорт кошлары”	Йорт кошлары турында белемнәрен ныгыту, гади җөмләләр төзергә өйрәтү, кошларга карата сакчыл караш, дустанә мөнәсәбәт тәрбияләү.
	IV	“Табышмаклар”	Табышмакларны тыңлый, аңлый белергә өйрәтү, сөйләм телен үстерү.
апрель	I	“ Күчмә кошлар”	Кошларга сакчыл караш тәрбияләү. Балаларның кошлар турындагы белемнәрен ныгыту. Күчмә кошларның исемнәрен дөрес итеп әйтергә өйрәтү.
	II	“Халкыбыз мирасы белән кызыксыну”	Әби-бабаларыбыз иҗат иткән әйберләргә хөрмәт тәрбияләү. Татар халкының декоратив-кулланма сәнгать үрнәкләре белән таныштыру. Бәйләнешле сөйләм телен үстерү.
	III	“Предметларга тасвирлама”	“Могҗизалы капчык” уены уйнау, уенчык буенча кечкенә тасвирлама төзүкүнекмәләрен камилләштерү, сөйләм телен үстерү.
	IV	“Габдулла Тукай шигырьләре”	Шагыйрьнең иҗатына ихтирам хисләре тәрбияләү. Балаларны Тукайның тормыш һәм иҗат юлы белән таныштыру. Әдәби әсәрләрне тыңлый һәм сөйли белүләренә ирешү.
май	I	“Бакчадагы эшләр”	Май аенда бакчада башкрыласы эшләр турында белемнәрен арттыру, бәйләнешле сөйләм телен үстерү
	II	“Җинү бәйрәме”	Бәйрәм турында сөйләшү, рәсем турында хикәя төзү, аны сөйләп бирү күнекмәләре булдыру.
	III	“Йорт хайваннары турында сөйләшү”	Хайваннарны тасвирлый белү, бирелгән сорауларга тулы җавап табу күнекмәләрен үстерүне дәвам итү.
	IV	“Назлы сүзләр”	Назлы сүзләрне әйтергә өйрәнү, диалог алып баруны ирешү.

МАТУР ӘДӘБИЯТ БЕЛӘН ТАНЫШУ

Аңлатма язуы

«Матур әдәбият уку» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларда китап укуга кызыксыну һәм ихтыяҗ формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Әдәби әсәрләрнең төрле жанр һәм тематикасын - халык әкияте, татар язучылары һәм шагыйрьләренең хикәя, шигырьләрен, шигъри

фольклорның кече формаларын тыңлау, аларның эчтәлегенә хисләрен белдерү сәләтен үстерү.

Әкият геройлары һәм аларның характерлары, чынбарлыкта булган хәлләр, балалар һәм өлкәннәр эшләгән эшләр турындагы күзаллаулар ярдәмендә баланың эчке дөньясын баету, укыганны аңлар өчен сораулар бирү һәм фикер алышу.

Тәрбияче ярдәмендә татар әкиятләреннән өзекләрне сәхнәләштерергә өйрәтү.

Укыган әсәрдән аеруча кызыклы, сәнгатьле өзекләрне кабатлаганда, балаларга сүзләрне һәм катлаулы булмаган фразаларны әйтеп бетерергә мөмкинлек бирү.

Кечкенә күләмле шигырьләрне, шигъри фольклорның кече формаларын яттан сөйләүләрен хуплау.

Уен һәм сәнгать эшчәнлекләрен, конструкцияләү һ. б. ны әдәби образлар белән баету.

Комплексы – тематик план

Ай	Атна	Эшчәнлек темасы	Бурычлар
сентябрь	I	Хәкимҗан Халиков “Көз” шигыре	Шигырьне тынлый белергә өйрәтү, эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирү,сөйләм телен үстерү, көз ел фасылындагы матурлыкка соклану булдыру
	II	Зәкия Туфайлова “Шофер булам” шигыре	Шигырьне тынлый белергә өйрәтү, сорауларга җавап бирү, сөйләм телен үстерү,шофер хезмәтенә хөрмәт уяту
	III	Фәнис Яруллин “Көзге табын” шигыре	Шигырьне тынлый белергә өйрәтү, сорауларга җавап бирү, сөйләм телен үстерү, көз ел фасылындагы матурлыкка, мул уңышка соклану булдыру
	IV	Әхәт Гаффар “Суалчан кунакка бара” әкияте	Әкиятнене тынлый белергә өйрәтү, эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирү,сөйләм телен үстерү, җитез булырга өндәү
октябрь	I	Ш.Галиевның “Дәү әнигә кучтәнәч” шигырен ятлау.	Дәү әниләргә карата хөрмәт хисләре тәрбияләү; балаларның хәтер сәләтен, игътибарлылыгын үстерү, шигырьне сәнгатьле итеп сөйләү күнекмәләре бирү.
	II	“Без әкият яратабыз”	Рәсемнәр буенча әкиятләрне искә төшерә, истә калган әкиятләрне өстәл театры белән күрсәтү
	III	Ә.Ерикәй”Чисталык сөябез(ятлау)	Шигырь аша бал-да чисталыкка омтылыш тәрбияләү;эзлекле һәм сәнгатьле итеп шигырьне сөйләү күнекмәләрен, хәтер сәләтен үстерү; балаларны гигиена кагыйдәләренә гадәтләндерергә өйрәтү, чисталык-сәламәтлекнең нигезе икәнен төшендерү
	IV	А.Алиш “Чукмар белән Тукмар”	Шушы әкият белән балаларны таныштыру, эчтәлегенә, мәгънәсенә төшенергә ярдәм итү, балаларга дуслык, татулык турында аңлату, авазларны дөрес итеп әйтергә, аларны кушып төрле сүзләр уйларга ярдәм итү
ноябрь	I	“Мин яратам сине, Татарстан!” Р.Рәкыйпов.	Матур әдәбият әсәрләре аша балалар күңелендә туган илне сөю хисе тәрбияләү; бал-ның тыңлый белү, үз фикерләрен башкаларга җиткерә белү сәләтен үстерү; туган як турында балаларның белемнәрен системалаштыру; сорауларга тулы җавап бирүләренә ирешү.

	II	“Туган илнең улы мин”, Р.Миңнуллин.	Р.Миңнуллинның китаплары,шигырьләре белән танышу.
	III	“Әләкче бүре» әкияте	Әкият белән танышу, начар һәм матур гадәтләр турында белемнәрен киңәйтү. Әләкләшүнеә начар гадәт икәнен аңлату.
	IV	М.Гафури «Әби белән онык»	Өлкәннәргә хөрмәт хисе, ихтирамлылык тәрбияләү, аларга ярдәмчел булырга өйрәтү, өлкәннәргә булышу теләге тәрбияләү.
декабрь	I	Ә.Бикчәнтәева “Минем әнием”	Шигырьне уку, өйрәтү; әнигә карата балаларда ихтирам тәрбияләү, ярдәм итәргә теләк уяту.
	II	К.Ушинский “Кыш әбинең шуклыгы”.	Серле табигать күренешләренә соклану хисләре һәм мәхәббәт уяту; балаларның фикерләрен бер юнәлештә туплый белү сәләтен үстерү; кышкы салкын көннәрнең кошлар, хайваннар, кешеләр өчен авыр вакыт булуын ачыклау.
	III	Ә.Кари “Кошлар туйдырам”.	Кошларның кышкы тормышлары турында балаларга сөйләү, аларга карата кызгану хисе уяту, ярдәм итәргә теләк тудыру.Шигырьнең эчтәлеге белән таныштыру. Җ авазы өстендә эш.
	IV	М.Фәйзуллина “Кыш бабай” шигырен ятлау.	Бал-ның хәтерен, сәнгатьле сөйләмен үстерү, Кыш бабай образын күзаллауны үстерү, бәйрәмнәргә карата кызыксыну тәрбияләү.
гыйнвар	I	“Карт белән төлке” т.х. әкияте.	Шигырләрнең эчтәлеген аңлап, сорауларга тулы җавап бирүләренә ирешү, сәнгатле сөйләмгә өйрәтү.
	II	Г.Толымбай “Буран”	Табигать күренешләренә соклану хисләре тәрбияләү, шигырләрнең эчтәлеген аңлап, сорауларга тулы җавап бирүләренә ирешү, сәнгатле сөйләмгә өйрәтү.
	III	Н.Мадьяров “Шуабыз»	Шигырьне укып эчтәлеген аңлау. “Ш” авазы өстендә эш.
	IV	Җ.Тәрҗеманов “Кыш”	Серле табигать күренешләренә соклану хисләре һәм мәхәббәт уяту; бал-ның фикерләрен бер юнәлештә туплый белү сәләтен үстерү; сәнгатьле сөйләмгә өйрәтү.
февраль	I	“Алпамыш шәһәргә килде”.	Юлда үз иминлеген һәм башкаларның иминлеген кайгыртусыйфаты тәрбияләү; логик фикерләү сәләтен үстерү; матур әдәбият аша балаларның юл йөрү кагыйдәләре турындагы белемнәрен тирәнәйтү һәм ныгыту.
	II	Ш.Галиев “Светофорның өч күзе”	Шигырь аша светофор турындагы белемнәрен ныгыту,хәтер сәләтен үстерү;шигырьне яттан сәнгатьле сөйләргә өйрәтү, регулировщик турында кыскача белем бирү.
	III	К.Булатова “Солдатлар”	Илебезнең тынычлыгын саклаучы солдатларга карата патриотик хисләр тәрбияләү, хәтер сәләтен үстерү, эчтәлек буенча сорауларга төгәл, аңлаешлы итеп җавап бирергә өйрәтү.
	IV	Карт белән Төлке(татар халык әкияте)	Балаларга әкиятне уку, фикерләү сәләтен үстерү, әкиятнең мәгънәсен аңларга ярдәм итү.
март	I	Н.Гайсин. “Яз килә” шигыре	Ямьле яз турында бал-ның белемнәрен арттыру. Шигырьне тыңлау, эчтәлеген аңлау, сөйләп карау.
	II	Ә.Бикчәнтәева “Минем	Шигырь белән таныштыру. Әниләргә карата балаларда ихтирам тәрбияләү.

		әнием”	
	III	Б.Рәхмәтнең «Яз» шигыре (ятлау)	Табигатьнең матурлыгын күрә, аңа соклана белү хисләре тәрбияләү. Сәнгатьле сөйли белү осталыкларын үстерү.Аерым сүзләрне аңларга булышу, татар теленә генә хас авазлар кергән сүзләрне дөрес әйтүләренә ирешү.
	IV	“Кошлар рәхмәте” Әхсән Баян.	Балаларның кошлар турындагы белемнәрен арттыру.Шигырьне тыңлау, эчтәлеген аңлау, сөйләп карау.
апрель	I	Ә.Бикчәнтәева. “Салкын саф һава”шигырен ятлау	Шигырьне тыңлау, эчтәлеген аңлау, иртәнге һава торышы турында сөйләшү, матурлыкка соклану тәрбияләү.
	II	Р.Батулланың “Елак этәч”әсәрен уку	Әкиятне уку, эчтәлеген сораулар ярдәмендә аңларга булышу.
	III	Сәхнәләштерү. Г.Тукай “Бала белән күбәләк”.	Г.Тукай әсәрләренә кызыксыну уяту;бал-да оештыру һәм алып баручы ролен башкару осталыгын формалаштыру,уенны алып баручы һәм башка катнашучыларның гамәлләренә яраклаштырырга өйрәтү.
	IV	“Йомшак су, йөгерек су” Җ.Тәрҗеманов.	Шигырьне укып эчтәлеген аңлау. Суның үзенчәлекләре турында сөйләшү.
май	I	С.Шакир. Бабамның медальләре.	Ватанга мәхәббәт тәрбияләү. Шигырь аша Бөек Ватан сугышы геройлары турында күзаллауларын киңәйтү.
	II	Р. Миңнуллин “Туган илнең улы мин”	Шигырьне укып эчтәлеген аңлау, тыныч туган ил булдыру турында сөйләшү, туган якка мәхәббәт тәрбияләү
	III	М.Мазуновның “Кәҗә” шигырен уку	Әсәр белән таныштыру, эчтәлеген сораулар ярдәмендә аңлауларына ирешү.
	IV	Ә.Кари “Гөлләрем”	Гөлләргә карата сак караш, шәфкатьлелек тәрбияләү. Бүлмә гөлләрен танып әйтә белү күнекмәләрен камилләштерү.

2.4. «ИҖАДИ - ЭСТЕТИК ҮСЕШ»

СӘНГАТЬ ИҖАДЫ

Аңлатма язуы

«Иҗади сәнгать» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларда әйләнә-тирәдәге матурлыкка кызыксыну уятуны ҺӘМ үз- үзләрен күрсәтү ихтыяҗларын канәгатьләндерүне формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә ҺӘМ белем бирү бурычларын билгели.

Рәсем ясау

Балаларның игътибарын табигать матурлыгына юнәлдерү, алар белән берлектә үсемлек һәм хайваннар дөньясы объектларының форма, төс, төзелеш камиллегенә соклану.

Татар декоратив-гамәли сәнгате әсәрләре белән танышуны дәвам итү.

Балаларны «орнамент» төшенчәсе белән таныштыру. Татар орнаментында оста итеп чагылдырылган чын чәчәк-үсемлек мотивларын карау. Бизәкнең өлешләрен аера белергә өйрәтү.

Балаларны декоратив эшчәнлеккә тарту: өч яфрак (бер ноктадан өч тапкыр буяу), күкчәчәк, ромашка (акчәчәк), миләш, гөлҗимеш һ. б. ны ясау ысулларын күрсәтү.

Бер, ике яки берничә төсне кулланып, гади элементлардан торган тасма (бордюр) бизәге ясый белүне формалаштыру. Чәчәкле үсемлекләргә төсләрне туры китерү кирәклегенә игътибар итү.

Берничә өлештән (кош, күбәләк, умарта корты фигуралары) торган предметларның формасын һәм төзелешен чагылдырырга өйрәтү.

Төсмерләр (зәңгәрсу, соры, алсу, шәмәхә) белән таныштыру, төсләрне тою хисен үстерү.

Татар декоратив-гамәли сәнгате үрнәкләре буенча күмәк эшләрне үтәүгә тарту.

Туган шәһәр (авыл) тормышыннан матур вакыйгаларны рәсемгә төшерергә теләк уяту. Рәсемнәрне бергәләп карау һәм нәрсә ясаганны сөйләүләренә ирешү. Иҗади активлык тудырырга булышу.

Ябыштыру

Кисеп ябыштыру сәнгатенә кызыксыну уяту, аның эчтәлеген катлауландыра һәм төрле сурәтләү мөмкинлекләрен киңәйтә бару.

Туры сызык буенча башта кыска, аннары озынрак тасмалар кисәргә өйрәтү. Төсле кәгазьдән киселгән тасмалардан предмет сурәтләргә өйрәтү. Сирень, артыш чәһәкләреннән торган композиция төзү өчен, өзек-өзек аппликация техникасы белән таныштыру.

Чәчәкләр, җиләк-җимешләр һ. б. ны ясау өчен, квадраттан түгәрәкләр һәм турыпочмаклыктан оваллар кисәргә күнектерү. Бизәү максатыннан полосада, квадрат, түгәрәктә декоратив бизәкләр төшерергә өйрәтү. Ритм-тоемлау хисен уяту.

Бер бит кәгазьдә берничә предметны кисеп ябыштыру юлы белән (урам, шәһәр), балаларны сюжетлы аппликация төзүгә якын китерү. Пөхтә эшләү күнекмәләре булдыру.

Татар декоратив-гамәли сәнгатенең үрнәкләре буенча әзер формалардан (чәчәкләр, күбәләкләр, кошлар) коллектив композиция төзегәндә, үзара ярдәмләшеп эшләү теләге уяту.

Әвәләү

Әвәләп ясау белән кызыксынуны үстерү; балчыктан (тозлы камыр, пластилин) әвәләү күнекмәсен камилләштерү.

Зур кисәктән кечерәк кисәкләр өзеп яки чеметеп алу, аларны бармаклар ярдәмендә түгәрәкләп тәгәрәтү, өлешләрне тоташтыру (чәчәк, гранат, миләш җимешләре); янчелгән шарның өстен шомарту, җиңел генә тарттырып, кырыйларын чеметкәләп чыгу - бөрү (гөбәдия, вак бәлеш һ. б.) күнекмәләре формалаштыру. Махсус таякчык (стека) ярдәмендә ике яки дүрт кисәккә бүлеп (бәлеш кисәкләре), килеп чыккан формаларны үзгәртергә тырышуларын хуплау.

Яңа форма барлыкка китерү өчен, шарның уртасын яньчеп, чокыр ясау ысулын куллану. Махсус таякчыкны файдалану ысуллары белән таныштыру. Әвәләп ясалган әйберләргә шушы таякчык ярдәмендә милли бизәкләр төшерергә омтылуларын хуплау.

Балчык (тозлы камыр, пластилин) белән пөхтә итеп эшләргә күнектерү.

Әвәләп ясалган әйберләрне күмәк композициягә (тәлинкәдәге сый, чәй сервизы һ. б.) берләштерү. Уртак эш нәтиҗәсен күреп шатлану хисләре уяту. Декоратив әвәләп ясауда халык уенчыклары үрнәкләре (Шәмәрдән, Актүбә һ. б. уенчыклар) буенча иң гади образлар тудырырга теләк уяту.

Өстәл театрында куллану өчен, татар халык әкиятләре буенча сюжет әвәләп ясауга кызыксыну һәм теләк тудыру. Балаларда өлкәннәр белән уртак эш нәтиҗәләрен күреп шатлану хисләре уяту.

Комплекслы – тематик план
Рәсем

Ай	атна	**Эшчәнлек темасы**	**Бурычлар**
сентярь	I	“Матур чәчәкләр”	Балалаларны чәчәк өлешләре белән таныштыру;эстетик тәрбия бирү; сайлап алу күнекмәләрен үстерү; кисточканы дөрес кулланырга өйрәтү.
	III	“Алмагачта алмалар”	Агач рәсемен ясарга өйрәтү.Агачның кәүсәсе, ботаклары, яфраклары, алмалары турында әйтү. Карандаш белән ясау алымнарын ныгыту
октябрь	I	“Алъяпкыч бизибез”	Балаларны аляпкычта төрле халык орнаменты бизәкләре төшерә һәм аны чиста итеп эшли белергә өйрәтү, үз эшләреннән кәнагатьләнү алу.
	III	“Алтын һәм гади йомыркалар”	Овал формасындагы әйберләрне ясарга һәм чиста итеп кырыйга чыгармыйча буярга, “очлы башлы”, “түгәрәк башлы” төшенчәләрен аңларга(йомырканың бер башы түгәрәгрәк, икенче башы очлырак)ярдәм итү.
ноябрь	I	“Свитерга бизәк төшерәбез”	Түгәрәкләр, юллар, таныш элементлар кулланып кәгаздән киселгән өс киемен бизи белүне ныгыту; төсләрне дөрес сайларга өйрәтү;балаларда мөстәкыйльлек һәм эстетик тойгылар үстерү.
	III	“Әнием портреты”	Әниләргә хөрмәт хисе тәрбияләү;портрет рәсемләү күнекмәсен ныгыту; пумаланы дөрес тотып, чиста-пөхтә эшләүләренә ирешү
декабрь	I	“Кар кызы”	Тун кигән кар кызын сурәтләргә өйрәтү (җилкәдән туны аска таба киңәеп киткән); пумала һәм буяу белән рәсемләүне ныгыту, тунның буявы кипкәч кенә бизәкләрне төшерергә күнектерү.
	III	“Яңа ел белән котлау открыткалары”	Мөстәкыйль рәвештә рәсемнең эчтәлеген уйлап чыгарырга һәм уйлаганны рәсемдә күрсәтергә өйрәтү;рәсем ясауның техник алымнарын ныгыту(буяуларны дөрес куллану, пумала юарга һәм киптерегә күнектерү). Балаларның эстетик тойгыларын,фантазияләрен үстерү, мөстәкыйльлек тәрбияләү
гыйнвар	I	“Минем яраткан уенчыгым”	Балаларны рәсемнәренең эчтәлеген уйлап ясарга, өлешләренең формаларын күрсәтеп ясарга өйрәтү.Буяулар белән эшли белүләрен ныгыту, мөстәкыйльлек тәрбияләү, ясаган рәсемнәре турында сөйли белүләренә ирешү.
	III	“Яулыкка бизәк төшерү(дымка бизәге)”	Дымка уенчыгы һәа анның бизәкләре белән танышу. Бизәкләрнең элементларын аерырга (туры кисешкән юллар, нокталар) өйрәтү.
февраль	I	“Тармаклы агач”	Агач сурәтен ясаган вакытта анның юан һәм нечкә ботакларын карандашны каты һәм әкрен басып ясарга өйрәтү; яхшы нәтиҗәләргә ирешергә күнектерү, иҗадилыкны үстерү.
	III	“Матур кошчык”	Түгәрәк һәм овал формаларын берләштереп кошчык ясарга өйрәтү. Анның томшыгын, тәриләрен ясау алымнарын аңлату, чиста эшләү күнекмәләрен бирү

март	I	“Матур чәчәкләр атты”	Балаларны төрле формалар китереп чыгара торган хәрәкәтләр белән матур чәчәкләр ясарга өйрәтү; балаларда эстетик тойгылар үстерү, төсләрне уйлап сайлап алырга күнектерү; матурлыкны күрә белергә өйрәтү.
	III	“Курчакның күлмәген бизәү”	Балаларны таныш элементлардан (сызыклар, нокталар, түгәрәкләр)бизәкләр төзергә өйрәтү. Бизәкләрне ясаган вакытта һәр бизәккә пумала белән эшләүнең үз алымын куллану. Балаларда иҗадилык, эстетик тойгылыр, күзаллауларын үстерү
апрель	I	“Әкияттәге теремкәй”	Балаларны рәсемдә әкият образын чагылдырырга өйрәтү. Образлы күзаллауны, теремкәйне бизәгәндә мөстәкыйльлек һәм иҗадилык үстерү. Бизәүнең төрле алымнарын кулланырга күнектерү.
	III	“Минем яраткан курчагым”	Рәсемдә яраткан уенчыкларның образын ясарга өйрәтү; ясаган рәсемнәрне карап иң матур рәсемне сайлый белү һәм ни өчен ул рәсем матур икәнлеген аңлату. Формаларны дөрес күрсәтә белүне, кеше фигурасының өлешләрен дөрес урнаштыруны аңлату. Бөтен битне тутырып ясарга өйрәтүне дәвам итү.
май	I	“Самолетлар оча”	Карандашка төрлечә басып, болытлар аша очкан самолетларны рәсемдә ясарга өйрәтү. Образлы күзаллауны үстерү. Ясаган рәсемнәренә карата эмоциональ һәм уңайлы тойгылырны уяту.
	III	“Бәйрәмчә бизәлгән йорт”	Рәсемнең эчтәлеген уйларга өйрәтү. Иҗадилыкны, үзлегеннән эшләүне тәрбияләү.

Комплекслы – тематик план
Ябыштыру

ай	атна	Эшчәнлек темасы	Бурычлар
сентябрь	II	“Матур флажоклар”	Кайчы тотарга өйрәтү, фложокларны кәгазь битендә дөрес итеп урнаштыру,чиста-пөхтә эшләү
	IV	“Полоскалар кисү һәм ябыштыру”	Кайчы тотарга өйрәтүне дәвам итү, фложокларны кәгазь битендә дөрес итеп урнаштыру,чиста-пөхтә эшләү
октябрь	II	“Без ничек бер кәрзин гөмбә җыйдык?”	Гөмбә кисеп алып ябыштыру алымнары белән таныштыру; табигать биргән хәзинәгә сакчыл караш тәрбияләү;көзге уңыш турындагы белемнәрен киңәйтү; дөрес итеп эшләргә өйрәтү.
	IV	“Суда көймәләр йөзә”	Полосканы туры сызыклар буенча кисәргә һәм турыпочмакның почмакларын кисеп алуны ныгыту.Өлешләрдән торган көймә образын тудырырга өйрәтү.
ноябрь	II	“Зур өй”	Полосканы туры сызыклар буенча кисәргә һәм турыпочмакның почмакларын кисеп алуны ныгыту.Өлешләрдән торган зур өйнең образын тудырырга өйрәтү.
	IV	“Яулык бизәү»	Балаларны туры сызык буенча озынча полоскалар кисәргә, кайчы белән сак эш итәргәгә, яулык очларын матур итеп бизәргә өйрәтү. Әниләргә карата хөрмәт тәрбияләү.
декабрь	II	“Уенчык салынган арба”	Турыпочмаклыкның, квадратның почмакларын түгәрәкләп кисеп алуны ныгыту. Иҗат итәргә балаларда теләк уяту.
	IV	“Чыршыга төймәләр”	Балаларны түгәрәк формалар кисә белергә күнектерү. Кайчы белән эшли белүне ныгыту. Матурлыкка соклану, бәйрәм хисе тәрбияләү.

январь	II	“Матур пирамидалар”	Балаларны квадрат, түгәрәк формалар кисә белергә күнектерү. Кайчы белән эшли белүне ныгыту. Кирәкле төсләрне сайлап алырга һәм иң зур түгәрәктән кечкенә түгәрәккә түгәрәкләрне урнаштырырга өйрәтү.
	IV	“Автобус”	Турыпочмаклыкның почмакларын түгәрәкләп кисәргә өйрәтү, полоскадан кечкенә квадратлар кисеп алуны ныгыту (автобусның тәрәзәләре).
февраль	II	“Алъяпкычка бизәк төшерү”	Квадраттан өчпочмаклар, түгәрәкләр кисеп алуны күнектерү. Чиста матур ябыштырырга өйрәтү, төсләр балкышын дөрес сайлау, үз эшеңнән кәнагатләнү хисе алу.
	IV	“Күктә самолетлар оча”	Коллектив эштә бергә сөйләшеп эшләргә өйрәтү, рәсемне тулыландырырга өйрәтүне дәвам итү
март	II	“Әнигә бүләк”	Балаларга квадраттан почмакларын түгәрәкләп кисәргә өйрәтүне дәвам итү. Эстетик зәвык булдыру, кул чукларының моторикасын ныгыту. Кайчыны дөрес тотарга, сак эш итәргә өйрәтү.
	IV	“Курчакларга чокыр бизибез”	Балаларны матур төсләр кулланып, матурлап бизәргә, бизәкләр кисәргә өйрәтү, кайчыны дөрес тотып сак эш итәргә өйрәтүне дәвам итү; турыпочмактан, квадраттан түгәрәкләр кисүне күнектерү, пөхтә клэйләү алымнарын ныгыту. Матурлыкны күрә һәм тудыра белергә өйрәтү.
апрель	II	“Ракета”	Турыпочмаклыкны икегә бөкләп почмакларын кисеп алырга өйрәтү. Альбом битендә ракетаны диагональ буенча урнаштыру, чиста итеп эшли белергә өйрәтү,эшкә кызыксыну уяту.
	IV	“Кис һәм нәрсә ябыштырасың килсә, шуны эшлә”	Үз эшләренең эчтәлегеен уйларга, эшләргә өйрәтү. Кәгазьдән турыпочмак, түгәрәк, квадрат формалары кисү. Иҗадилыкны тәрбияләү.
май	II	“Кызыл калфак”	Аппликациягә әкият образы бирергә өйрәтү. Кешене сурәтләргә(күлмәк формасы, баш, аяк, кул,) өйрәтүне дәвам итү.Пөхтә кисәргә һәм ябыштыра алуны ныгыту.
	IV	Тылсымлы бакча.	Коллектив композиция булдыру; кайчы белән турыга, квадратның, турыпочмакның почмакларын түгәрәкләп кисүне өйрәтүне дәвам итү.

Комплекслы – тематик план

Әвәләү

ай	атна	Эшчәнлек темасы	Бурычлар
сентябрь	I	“Алмалар һәм җимешләр”	Җиләк-җимешләр турындагы белемнәрен киңәйтү, гомумиләштерү;җиләкҗимешләргә сакчыл караш тәрбияләү;җимешләрне дөрес формада әвәләү күнекмәләрен үстерү; әвәләү дәресләренә кызыксынуларын уяту.
	III	“Кыяр һәм чөгендер”	Овал һәм түгәрәк формадагы предметларны әвәләүне дәвам итү, предмет өстен сыпырып тигезләү.
октябрь	I	“Тозлы камырдан кондитер ризыклары”	Тозлы камыр һәм аның үзлекләре белән таныштыру;пешекче хезмәтенә соклану хисләрен тәрбияләү; дөрес форма бирү күнекмәләрен үстерү;пешекчеләр хезмәтен хөрмәтләргә өйрәтү.

	III	“Гөмбәләр үсә”	Балаларның гөмбәләр турындагы белемнәрен ныгыту, аларның ашарга яраклы яки агулы булырга мөмкин икәнлеген аңлату; аларга карата сакчыл караш тәрбияләү, сәламәтлекне саклауга өйрәтү..
ноябрь	I	“Яшелчә кибете”	Балаларга түгәрәк формадагы яшелчәләр әвәләргә тәкъдим итү. Нинди яшелчәләр белүләрен, нинди төстә икәнен ачыклау. Әвәләү алымнарын ныгыту.
	III	“Аквариумда балыклар йөзә”	Балаларның балык төрләре турында белемнәрен киңәйтү, гәүдә төзелешләренә игътибар итү, төрле гәүдәле балыклар әвәләргә өйрәтүне дәвам итү.
декабрь	I	Кар бабайлар әвәлибез.	Төрле зурлыктагы түгәрәкләрне әвәләргә өйрәтү; әвәләү алымнарын ныгыту; эстетик зәвык формаларын тоюны үстерү.
	III	“Кар кызы”	Балаларны кеше фигурасы әвәләргә өйрәтүне дәвам итү. «Озынча-багана формасы», «түгәрәк-шар»формаларын әйтә белергә өйрәтү.Шөгылгә карата балаларда кызыксыну уяту.
	I	“Минем яраткан әкият героем”	Балаларның үзләре сайлаган әкияттән үзләренә ошаган әкият героен әвәләргә өйрәтү.Аның гәүдә формасын, кул, аякларын дөрес итеп тасвирлый белергә өйрәтү; әкиятләрне хәтерләрендә яңартырга ярдәм итү; әкият геройларының уңай һәм тискәре якларын күрә һәм бәяли белергә күнектерү.
	III	“Азык –төлек кибетенә тәм –томнар киледе”	Татар халык ашлары белән таныштыруны дәвам итү; кул чукларының физик үсешен ныгыту. Халык ашларына хөрмәт тәрбияләү.
февраль	I	“Кошлар җимлеккә очып килделәр”	Әвәләүдә гади торышны: гәүдәне аска, башны ияргә, иптәшеңнең эше белән үз эшеңне берләштерергә өйрәтү. Әвәләү алымнарының техникасын ныгыту.
	III	“Самолетлар аэродромда”	Ике кисәк пластилиннан самолет әвәләргә өйрәтү
март	I	“Чынаяк(чокыр)”	Тәгәрәтү алымы белән савыт – саба әвәләргә өйрәтү. Кырыйларын тигезләп формага китерү. Өлешләрен беркетү һәм шомартуны ныгыту. Кул чуклары хезмәтен камилләштерү.
	III	“Чәчәк бәйләме”	Тюльпан чәчәге әвәләргә өйрәтү, әниләргә хөрмәт тәрбияләү.
апрель	I	“3 аюга савыт әвәләү”	Бер төрле формадагы предметларны, ләкин төрле зурлыктагы предметларны әвәләргә өйрәтү; предметларны әкият буенча драматизацияләргә өйрәтү. Савытларны әвәләүне күнектерү; тәгәрәтү, сыту; кырыйларын бармаклар белән күтәрүне эшкәртү.
	III	“Чеби”	Төрле зурлыкчтагы шарлар әвәләү, бер-берсе белән тоташтыру, чеметеп койрык, томшык ясау
май	I	Ирекле	Иҗади һәм үзлегеннән эшләүне үстерүне ныгыту. Стек белән эшләргә өйрәтү.
	III	Ирекле	Иҗади һәм үзлегеннән эшләүне үстерүне ныгыту. Стек белән эшләргә өйрәтү. Алган белемнәрен куллануны ныгыту.

Җыр

Аңлатма язуы

«Музыка» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларның музыкальлекләрен, музыканы хис-тойгы белән кабул итү сәләтләрен үстерү максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә Һәм белем бирү бурычларын билгели.

Татар музыкасына карата кызыксыну уяту, аны тыңларга теләк белдерү. Аның хисле-образлы эчтәлеге турында сөйләү, кичерешләр белән бүлешү.

Татар композиторларының музыкаль әсәрләрен тыңлап, музыканың төп өч жанры: «җыр», «бию», «марш» төшенчәләрен бирү. Балаларның музыка характерын, кәефен бирә белү сәләтләрен үстерү.

Музыка уен кораллары (курай, кубыз, тальян гармун һ. б.) һәм аларның яңгырашы белән танышуны дәвам итү. Татар җырларын дөрес, сәнгатьле итеп һәм аңлап башкарырга, сүзләрен ачык итеп әйтергә күнектерү.

Татар биюенә хас гади хәрәкәтләр («аяк очларында атлап йөрү», «чүгү», «аяк очларында күтәрелү», «берле бишек», «баш-үкчә», «култыклашып әйләнү», «борма» (гади вариант) һ. б.) белән таныштыруны дәвам итү.

Музыка характерына туры китереп, ритмлы хәрәкәтләр башкаруны формалаштыру.

Хәрәкәтле импровизацияләрдә музыкаль образны чагылдырырга омтылуны хуплау, балалар белән бергә гәүдәләнеш вариантларын («тәкәббер» әтәч, «кайгыртучан» тавыклар, тик-тормас чебиләр һ. б.) тикшерү, музыкаль экият эчтәлеге һәм характерына дөресрәк туры килә торган образны сайларга булышу, һәр иҗади табышны хуплау.

Балалар эшчәнлегенең төрле структурасына музыка өстәү; матур әдәбият, сынлы һәм театр сәнгатьләре әсәрләрен файдаланып, кәефкә туры килерлек һәм хис-кичерешләргә ярдәм итәрлек музыка астында

2.5 «ФИЗИК ҮСЕШ»

СӘЛАМӘТЛЕК

Аңлатма язуы

«Сәламәтлек» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларның сәламәтлеген саклау, аларда сәламәтлек культурасы нигезләрен формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлдерелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Балаларның физик һәм психик сәламәтлекләрен ныгыту буенча эшне; оешма төрен һәм тибын, булган шартларны, төркем тулылыгын, балаларның сәламәтлек һәм үсеш үзенчәлекләрен, шулай ук төбәктәге климатик һәм ел фасыллары үзенчәлекләрен исәпкә алып, бала организмын чыныктыру эшен дәвам итү.

Шәхси гигиена процесслары турындагы күзаллауларын баету. Гигиена нормалары һәм кагыйдәләрен аңлы һәм мөстәкыйль рәвештә үтәүләренә ирешү.

Гади һәм чиста киенү, киемнәрне тәртиплэп төрү, бүлмәдә чиста аяк киемендә йөрү күнекмәләрен үстерү.

Ашаганчы һәм ашагач, пычрангач, туалеттан соң кулларын мөстәкыйль рәвештә юарга, тешләрен чистартырга, ашаганнан соң авызны чайкарга, йоклар алдыннан аякларны юарга гадәтләндерү.

Пөхтә ашау күнекмәләрен камилләштерү: ризыкны азлап кына алу, тавышсыз гына ашау, бик кайнар ризык ашамау, коймау, савыт-сабаны дөрес файдалану.

Милли ризыклар һәм эчемлекләр (умач, татарча азу, казам пылавы, кара җимеш һәм өрекле чәй, хуш исле чәй һ. б.) белән таныштыру.

Бала организмы өчен кирәк булган витаминнар турында күзаллау булдыру. Ризык кабул итү режимын үтәү, җиләк- җимеш, яшелчә, балык һәм сөт ризыкларын (кайнаган сөт, кефир, корт), ит һәм башка файдалы ашамлыкларны куллануга ихтыяҗ тәрбияләү.

«Сәламәтлек» һәм «авыру» төшенчәләре, халык медицинасының кайбер чаралары белән таныштыру. Бәрелгәндә, киселгәндә үз-үзеңә һәм башка балаларга элементар ярдәм күрсәтү, үз сәламәтлегең турында кайгырту күнекмәләре формалаштыру.

ЙОКЫДАН УЯНУ ГИМНАСТИКАСЫ

Комплекслы-тематик план

ай	**Гимнастика**
сентябрь	«Уяну» Йокы качты тәрәзәдән, йөгерде юллардан, Ә без синен белән уяндык, уяндык та елмайдык (киерелү) Башта күзләрнен берсен ачтык, аннары икенчесен, Кулларны күтәреп төшердек, велосипед әйләндердек. Уңга-сулга борылдык, аннары сикереп тордык.
октябрь	«Хәерле иртә» Хәерле иртә, күзләр. Сез уяндыгызмы?(күзләргә массаж. Бармаклар белән бинокль ясап, як-якка карыйлар) Хәерле иртә, колаклар. Сез уяндыгызмы?(колакларга массаж. Учны колакларга куялар (“Чебурашка”), як-якны тыңлыйлар) Хәерле иртә, куллар. Сез уяндыгызмы?(кулларның башта берсенә, аннан икенчесенә массаж. “Пропеллер” күнегүе) Хәерле иртә, аяклар. Сез уяндыгызмы?(аякларның башта берсенә, аннан икенчесенә массаж. “Велосипед” күнегүе) Хәерле иртә, кояш. Мин уяндым!(кулларны сузып киерелү)
ноябрь	Әйдәгез, бергәләп, басабыз, Кулларны ян – якка сузабыз. Аннары бөгеләбез,бергәләп тораябыз. Кулларны күтәрәбез, Кояшка сәләм юллыйбыз. Кулларны качырабыз, Аннары аларны бергәләп эзлибез. Уңга карыйк, Сулга борылыйк. Утырабыз, торабыз. Үкчәгә дә басыбыз, Аяк очларына басып, Кояшка үреләбез.
декабрь	«Без шулай итәбез» Без йоклап тордык, бераз уйнарга булдык. Башны иябез алга, уңга, сулга борабыз, Аннан карап торабыз. Иң өсләрен сикертәбез, кулларны биетәбез.

	Бер алга, бер артка сузып, Күңелле ял итәбез. Аннары без чүгәлибез, тезләрне кочаклыйбыз. Башны алга яшереп, без ападан качабыз.
январь	«Пескәй » 1. “Пескәй уяна”. Ятып, бергә уң аякны һәм сул кулны күтәрәләр, төшерәләр. Аннан сул аякны һәм уң кулны күтәрәләр, төшерәләр. Аннан 2 кулны һәм 2 аякны бергә күтәрәләр, төшерәләр. 4-5 тапкыр кабатларга. 2. «Пескәй сөенә». Үрмәләү позасына керергә. Башны күтәрергә, умыртка сөяген бөгәргә. Тирән сулыш алырга. 4-5 тапкыр кабатларга. 3.«Пескәй ачулана ». Үрмәләү позасына керергә. Иякне күкрәккә тидерергә, арканы бөгәргә. Тирән сулыш алырга. 4-5 тапкыр кабатларга. 4. “Пескәй сузыла” Сузылу күнегүе. 5. “Пескәй сикерә” Сикерү.
февраль	“Чәчәк” Чәчәк йоклый, Чәчәк уяна. (киерелү күнегүләре) Иртәнге кояшка Ул бик куана. (урында сикерү) Кояшка сузыла (аяк очларына басып, сузылалар) Кояшка үрелә (аяк очларына басып, сузылалар) Күбәләк дустына (кулларны канатлар каккан кебек җилпиләр) Сәлам өләшә (сәлам бирәләр)
март	Без уяндык, (киерелү күнегүләре) Күзләрне ачтык, (күзләрен ачалар) Аякларны суздык (аякларын сузып, селкетәләр) Аларны да уяттык! Ян –якка борылып (басып, ян –якка борылалар) Кояшка без карадык. (аяк очларына басып, сузылалар) Якты көнгә сокланып, Матур итеп елмайдык. (ян – якка борылып, елмаялар) Сикереп тә алдык (сикерү күнегүләре) Йөгердек тә (урында йөгерү) Хәзер инде без Уйнарга бергә әзер! (үз-үзеңне кочу)
апрель	Аякларың тыпырдат (аякларны тыпырдаталар) Кулларыңны чәбәклә.(кулларны чәбәклиләр)

	Бер монда, бер монда, Кыен эш түгел бер дә. (ян-якка борылып кулларны чәбәклиләр) Башың аска иеп ал, (башларын бер иеп, бер күтәрәләр) Кулларыңны болгап ал. (йөзү күнегүләре) Бер монда, бер монда, Кулларыңны болгап ал.(ян- якка борылып, йөзү күнегүләре эшлиләр) Бу дустың белән күрещ, (уңга борылып, сәләм юллыйлар, елмаялар) Бу дустың белән күреш.(сулга борылып, сәләм юллыйлар, елмаялар) Йә иптәш, йә, әйлән, (урында сикереп, әйләнәләр) Бик кыен түгел бу эш.
май	Нәниләр бара тигез юл буйлап. (урында атлыйлар) Тигез юл буйлап, ашыкмый атлап. (урында атлыйлар) Зур-зур ташларны Сикереп үтәләр. (урында сикерәләр) Уңга да баралар, сулга да баралар, (уңга – сулга борылу күнегүләре) Су аша йөзеп, (йөзү күнегүләре) ярга чыгалар. (сулыш алу күнегәләре)

ФИЗИК КУЛЬТУРА

Аңлатма язуы

«Физик культура» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларда физик культурага кызыксыну һәм аңлы караш, гармонияле физик үсеш формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.Балаларда хәрәкәт активлыгына ихтыяҗ формалаштыру. Яшьтәшләре белән зур булмаган төркемнәрдә, үзләре белеп, татар халык уеннарын оештыруда мөстәкыйльлекләрен үстерү. Кагыйдәләрне мөстәкыйль рәвештә үтәргә өйрәтү.Хәрәкәтләнү тәҗрибәсен баету.Хәрәкәтле уеннарда балаларның иҗади сәләтләрен (уен вариантлары, катнаш хәрәкәтләр уйлап чыгару) үстерү.

САФ ҺАВАДА ХӘРӘКӘТЛЕ УЕННАР

Хәрәкәтле уеннар балаларның физик үсешенә булыша, сәламәтлекләрен ныгыта, хәрәкәт координациясен яхшырта. Әлеге уеннар ярдәмендә бала тырыш, көчле, сәләтле, нык ихтыярлы булып үсә. Бу уеннарны уйнаганда билгеле бер кагыйдәләрнең үтәлү мәҗбүрилеге балаларны тәртипкә, үз эш гамәлләр, хәрәкәтләрен барларга өйрәтә. Уенның шартларын истә калдыру аша балаларда күзәтүчәнлек тәрбияләнә, истә калдыру сәләте, хәтер эшчәнлеге яхшыра. Уен бапрышанда балалар бергәләп уйнау, хәрәкәт итү, ситуацияне хәл итү кебек күнекмәләргә өйрәнәләр, башка балалар арасында үзеңне тоту, гомуми кагыйдәләргә буйсыну кебек тәртип кагыйдәләрен үзләштерәләр.

Комплекслы-тематик план

Ай	Атна	Тема	Бурычлар
сентябрь	I	«Аю өне янында» ”Куяннар һәм бүре”	Сикерү күнекмәләрен үстерү, сыгынучанлыкны, җитезлекне булдыру, сиганал буенча хәрәкәтләрне төгәл башкарырга өйрәтү.
	II	«Светофор һәм	Бирелгән темп белән хәрәкәтләнергә өйрәтүне дәвам итү. Юлдагы куркынычсызлык

		автомобиль»	кагыйдәләрен ныгыту.
		«Трамвай”	Игътибарлыкларын тупларга күнектерү, түземлек тәрбияләү, уен кагыйдәсен үтәргә өйрәтү.
	III	«Огуречик» “Көтүче һәм көтү”	Йөгерү тизлеген үстерү,сигнал буенча хәрәкәт итү,шигырь сүзләренә туры китереп уйнау, күзәтүчәнлекне үстерү.
	IV	«Песи һәм тычкан»	Пространствода ориентлашу, бәрелми – төртелми уйнауны булдыру.
		“Очкычлар”	Төрле юнәлештә йөгерү күнекмәләрен системалаштыру, дус –тату уйнауны булдыру.
Октябрь	I	“Ябалак”	Игътибарлылык, кыюлык, җитезлек кебек матур сыйфатлар тәрбияләү, шигырь сүзләренә туры китереп уйнау.
		“Төсле автомобильләр”	Юл йөрү кагыйдәләрен ныгыту, төсләр турында белемнәрен камилләштерү, сиганал буенча хәрәкәтләнүне булдыру
	II	“Кыңгырау”	Дус – тату уйнауны булдыру, түгәрәк тирәли сиганал буенча йөгерү күнекмәләрен, тизлекне үстерү,
		“Инеш аша сикереп чык”	Урыннан 2 аякта ераклыкка сикерү күнекмәләрен камилләштерү, кыюлык тәрбияләү
	III	“Куяннар”	Сикерү күнекмәләрен камилләштерү, уен барышында иптәше белән хәрәкәтләрне яраклаштырып башкару күнекмәсен үстерү.
		“Машиналар һәм җәяүлеләр”	Юл йөрү кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту, тирә-якта ориентлашу күнекмәсен үстерү,игъбарлылык тәрбияләү
	IV	“Беренче булып бас”	Игъбарлылык тәрбияләү, тырышлык, максатчанлык кебек яхшы сыйфатларны үстерү, физик активлыгын камилләштерү.
		“Аю-бүре”	Йөгереклек һәм җитезлек сәләтен үстерү,сүзләргә туры китереп хәрәкәтләр ясау.
ноябрь	I	“Казлар - аккошлар”	Игътибарлыкларын, хәтерен, кузаллауларын үстерү, рольләрне бүлешкәннән соң дөрес башкаруны булдыру, пространствода бәрелешмичә төрле юнәлештә йөгерү күнекмәләрен камилләштерү.
		“Сиздермичә йөгереп үт”	Сизгерлек булдыру, дус –тату унарга өйрәтүне дәвам итү.
	II	“Тавык кетәклегендә төлке”	Җитезлек, өлгерлек тәрбияләү, тиз йөгерү, сикереп менү күнекмәләрен бирү.
		“Үз төсеңне тап”	Хәтерне, җитезлекне үстерү,балаларны иптәшләренә карата кайгыртучан, игътибарлы, ярдәмчел булырга өйрәтүне дәвам итү, кешелеклелек хисләре тәрбияләү.
	III	“Көн-төн”	Коллективта бергә уйнау теләге уяту, пространствода ориентлашу булдыру, сигналларга игътибар итү, ишетү сәләтен үстерү.
		«Светофор һәм автомобиль»	Бирелгән темп белән хәрәкәтләнергә өйрәтүне дәвам итү. Юлдагы куркынычсызлык кагыйдәләрен ныгыту.

	IV	“Бүләкләр”	Балаларны бер-берсе белән аңлашып кирәк чакта ярдәм итеп уйнарга өйрәтүне дәвам итү, хәрәкәт активлыгын үстерү.
		“Әбәк”	Игътибарлыкларын, хәтерен, кузаллауларын үстерү, рольләрне бүлешкәннән соң дөрес башкаруны булдыру, пространствода бәрелешмичә төрле юнәлештә йөгерү күнекмәләрен камилләштерү.
декабрь	I	“Песи һәм кошчыклар”	Хәрәкәт координациясен, җитезлекнее үстерү, уен белән кызыксындыру булдыру.
		“Кайда шалтыраттылар”	Ишетү сәләтен үстерү,реакцияләренең тизлеген көчәйтү.
	II	“Кем беренче?”	Йөгерү тизлеген үстерү, максатка ирешүчәнлек кебек яхшы сыйфатлар тәрбияләү.
		“Машиналар һәм җәяүлеләр”	Юл йөрү кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту, тирә-якта ориентлашу күнекмәсен үстерү,игъбарлылык тәрбияләү
	III	“Аучы һәм куяннар”	Сабырлык, җитезлек, хәрәкәт активлыгы тәрбияләү, пространствода оринтлашу булдыру, рольләрне бүлешеп уйнау күнекмәләрен үстерү.
		“Кегляны аудар”	Төзлекне, тырыш, көчле, сәләтле, нык ихтыярлы булып үсүләренә этәргеч бирү.
	IV	“Мине куып җит”	Җитезлекләрен үстерү, бер –бер артлы йөгерү күнекмәләрен булдыру**.**
		“Тавык кетәклегендә төлке”	Җитезлек, өлгерлек тәрбияләү, тиз йөгерү, сикереп менү күнекмәләрен бирү.
январ	I	“Миңлебай”	Яшьтәшләре белән зур булмаган төркемнәрдә, үзләре белеп, татар халык уеннарын оештыруда мөстәкыйльлекләрен үстерү, уен кагыйдәсен үтәүне булдыру.
		“Аксак төлке”	Бер аякта сикерү кәнекмәләрен үстерү, җитезлек тәрбияләүне дәвам итү.
	II	“Энә һәм җеп”	Җитезлек, өлгерлек тәрбияләү, бер-бер артлы йөгерү күнекмәләрен үстерү.
		“Бүре һәм сакрыклар”	Түгәрәккә басарга, күмәк уйнарга, хәрәкәтләрне дөрес итеп башкарырга күнектерүне дәвам итү.
	III	“Оядагы кошлар”	Сизгерлек, сигнал буенча хәрәкәт итү күнекмәләрен тәрбияләү.
		“Үз парыңны тап”	Төрле юнәлештә йөгереп, сигнал булгач, үз парыңны табу күнекмәләрен үстерү, дус – тату уйнауны булдыруны дәвам итү.
	IV	“Чүлмәк сатам”	Яшьтәшләре белән зур булмаган төркемнәрдә, үзләре белеп, татар халык уеннарын оештыруда мөстәкыйльлекләрен үстерү, уен кагыйдәсен үтәүне булдыру.
		“Тизрәк түгәрәккә кер”	Музыканы игътибар белән тыңлау күнекмәләре булдыру, музыкка туктагач тәгәрәк эченә кереп басарга өйрәтү, җитезлек, хәрәкәт активлыгын формалаштыру.
февраль	I	“Машиналар һәм җәяүлеләр”	Юл йөрү кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту, тирә-якта ориентлашу күнекмәсен үстерү,игъбарлылык тәрбияләү.
		“Кегляны аудар”	Төзлекне, тырыш, көчле, сәләтле, нык ихтыярлы булып үсүләренә этәргеч бирү.
	II	“Төлке килә”	Сигнал буенча хәрәкәтләнү күнекмәләрен камилләштерү, сизгерлекләрен үстерү.

		“Кыш бабай”	Сизгерлек, сигнал буенча хәрәкәт итү күнекмәләрен тәрбияләү.
	III	“Чаналар белән ярыш”	Җитезлекне, тизлекне булдыруны дәвам итү, дус –тату уйнау теләкләре тудыру.
		“Соры бүре”	Күмәк уенда катнашасы килү теләге уяту, сак атлап йөрүче бүре образын хәрәкәтләр аша чагылдырырга омтылыш тудыру.
	IV	“Кошлар очалар”	Хәрәкәт тизлеген үстерүне дәвам итү, төрле юнәлештә очу күнегүләрен башкарып йөгерү, сигналларга игътибар итүне булдыру.
		“Светофор”	Светофорның төсләре турындагы белемнәрен ныгыту, игътибарларын үстерү, уйлап эш итәргә өйрәтү.
март	I	“Кем әйберне тизрәк күчерә?”	Тизлек, сизгерлек үстерү, дус –тату уйнауны булдыруны дәвам итү,күрсәтелгән хәрәкәтләрне төгәл итеп башкарырга өйрәтүне дәвам итү.
		“Тизрәк түгәрәккә кер”	Музыканы игътибар белән тыңлау күнекмәләре булдыру, музыкка туктагач тәгәрәк эченә кереп басарга өйрәтү, җитезлек, хәрәкәт активлыгын формалаштыру.
	II	“Инеш аша сикереп чык”	Урыннан 2 аякта ераклыкка сикерү күнекмәләрен камилләштерү, кыюлык тәрбияләү.
		“Үрдәк атыш”	Тупны тотарга, туптан качарга өйрәтүне дәвам итү, төз атуны булдыру, балаларның хәрәкәтчәнлекләрен, җитезлекләрен үстерү.
	III	“Флагка кадәр сикер”	Сикерү күнекмәләрен үстерү, сыгынучанлык, чыдамлылык булдыру, бирелгән темп белән хәрәкәтләнергә өйрәтүне дәвам итү.
		«Төсләр сату »	Йөгерү тизлеген үстерү, пространствода ориентлашу күнекмәләрен, төсләр турында белемнәрен камилләштерүне дәвам итү.
	IV	“Үз парыңны тап”	Төрле юнәлештә йөгереп, сигнал булгач, үз парыңны табу күнекмәләрен үстерү, дус – тату уйнауны булдыруны дәвам итү.
		“Миңлебай”	Яшьтәшләре белән зур булмаган төркемнәрдә, үзләре белеп, татар халык уеннарын оештыруда мөстәкыйльлекләрен үстерү, уен кагыйдәсен үтәүне булдыру.
апрель	I	“Бүре һәм сакрыклар”	Түгәрәккә басарга, күмәк уйнарга, хәрәкәтләрне дөрес итеп башкарырга күнектерүне дәвам итү.
		“Тупны тәгәрәт”	Тупны предметлар аша тәгәрәтү, максатка ирешүчәнлек, башлаган эшне азагына кадәр эшләп чыгу күнекмәләрен үстерү.
	II	“Челән белән бакалар”	Сикерү тизлеген үстерү, сигнал буенча хәрәкәт итү, пространствода ориентлашу, тизлек булдыруны дәвам итү.
		“Флагка кадәр йөгер”	Йөгерү тизлеген үстерүне дәвам итү, бер – бер артлы сигнал буенча йөгерү күнекмәләрен камилләштерү.

	III	“Тавык кетәклегендә төлке”	Җитезлек, өлгерлек тәрбияләү, тиз йөгерү, сикереп менү күнекмәләрен бирү өстендә эшне дәвам итү.
		“Әбәк”	Игътибарлыкларын, хәтерен, кузаллауларын үстерү, рольләрне бүлешкәннән соң дөрес башкаруны булдыру, пространстводa бәрелешмичә төрле юнәлештә йөгерү күнекмәләрен камилләштерү.
	IV	“Бал кортлары”	Йөгерү күнекмәләрен үстерүне дәвам итү, пространствода ориентлашуны камилләштерү.
		“Куяннар”	Сикерү күнекмәләрен камилләштерү, уен барышында иптәше белән хәрәкәтләрне яраклаштырып башкару күнекмәсен үстерү.
май	I	“Беренче булып бас”	Игъбарлылык тәрбияләү, тырышлык, максатчанлык кебек яхшы сыйфатларны үстерү, физик активлыгын камилләштерү.
		“Тупны, сикертеп, алып бар”	Тупны сикертеп алып барырга өйрәтә башлау, максатчанлык, батырлык сыйфатлары тәрбияләү.
	II	«Трамвай”	Игътибарлыкларын тупларга күнектерү, түземлек тәрбияләү, уен кагыйдәсен үтәргә өйрәтү.
		“Буш урын”	Күзәтүчәнлекләрен, игътибарлыкларын үстерү, этешми-төртешми уйнау күнекмәләрен камилләштерү.
	III	“Чүлмәк сатам”	Яшьтәшләре белән зур булмаган төркемнәрдә, үзләре белеп, татар халык уеннарын оештыруда мөстәкыйльлекләрен үстерү, уен кагыйдәсен үтәүне булдыру.
		“Очкычлар”	Төрле юнәлештә йөгерү күнекмәләрен системалаштыру, дус –тату уйнауны булдыру.
	IV	“Тизрәк түгәрәккә кер”	Музыканы игътибар белән тыңлау күнекмәләре булдыру, музыкка туктагач тәгәрәк эченә кереп басарга өйрәтү, җитезлек, хәрәкәт активлыгын формалаштыру.
		“Соры бүре”	Күмәк уенда катнашасы килү теләге уяту, сак атлап йөрүче бүре образын хәрәкәтләр аша чагылдырырга омтылыш тудыру.

3.ОЕШТЫРУ БУЛЕГЕ

3.1. Төркемдә **көндәлек режим**балаларның яшь үзенчәлекләре һәм СанПин таләпләренә туры китереп төзелгән.

№	Режим моментлары	Үтәү вакыты
1.	Балаларны кабул итү. Иртәнге фильтр.Уеннар.	6.00-7.40
2.	Иртәнге гимнастика.	7.40-7.45
3.	Иртәнге ашка әзерлек.	7.45-7.50
4.	Иртәнге аш.	7.50-8.05
5.	Белем бирү эшчәнлегенә әзерлек.	8.05 - 8.30 *(сиш.,пэнжешэмбе 8.50-9.30)*
6.	Белем биру эшчәнлеге	1)8.30-8.502)8.50-9.10 (Пәнҗешэмбе 11.00-11.20(урамда), сиш.,пәнҗеш.9.30-9.50)
7.	Уеннар. Икенче иртәнге аш.Урамга чыгарга әзерлек.	9.20-9.45 (сиш.8.50-9.45, сиш.,пәнҗешәмбе 9.50-10.05)
8.	Урамда булу.	9.45 -11.30 (сиш.,пәнҗ. 10.05-11.30)
9	Урамнан керү. Көндезге ашка эзерлек.	11.30-11.50
10	Көндезге аш.	11. 50-12.10
11	Көндезге йокыга әзерлек. Көндезге йокы.	12.10-14.40
12.	Йокыдан тору. Чыныктыру чаралары.	14.40-15.00
13.	Төштән соңгы аш.	15.00-15.10
14.	Уеннар.Мөстәкыйл эшчәнлек. Түгәрәк эшчәнлеге.	15.10-16.15
15.	Уеннар.Кичке ашка әзерлек.	16.15-16.35
16.	Кичке аш.	16.35-16.55
17.	Уеннар.Урамда мөстәкыйль уеннар. Өйләренә озату.	16.55-18.00

3.2 Оештырылган белем бирү эшчәнлеге

9 нчы төркем Н.Е. Вераксы, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясе астындагы “От рождения до школы” программасы буенча эшли. Бу программа ФГОС таләпләренә туры китереп төзелгән. Шушы программадан чыгып төркемдә белем эшчәнлегенең атналык тематикасы төзелде:

Тема	Вакыт
Мәктәп – белем йорты	31.08.-04.09
Исәнме, балалар бакчасы	07.09- 11.09
Көз байлыклары	14.09-18.09
Алтын көз	21.09- 25.09
Алтын көз	28.09- 30.09
Авылга әбигә кунакка	01.10- 9.10
Мониторинг	12.10-16.10
Минем сәламәтлек	19.10- 23.10
Мин һәм минем гаилә	26.10-30.10
Мин яши торган өй	02.11 – 06.11
Минем дуслар	09.11- 13.11
Кеше хезмәте өчен кирәкле җиһазлар	16.11-20.11
Үзеңне сакла	23.11-30.11
Нәрсә нәрсәдән һәм ни өчен?	01.12-04.12
Менә салкыннар килде һәм кыш җитте	07.12-11.12
Яңа ел якынлаша	14.12 -18.12
Яңа ел	21.12-25.12
Яңа ел	28.12-31.12
Кыш көне урман хайваннары	11.01-16.01
Салкын кайда яши?	18.01-23.01
Кар бөртекләре	25.01-30.01
Әкиятләр илендә	01.02-06.02
Минем яраткан шәһәрем	08.02-13.02
Мин, син, ул – дус дәүләт	15.02-20.02
Әти кебек булырга телим	22.02-29.02
Алтын куллы әбием	01.03-05.03
Халык бәйрәмнәре һәм гореф - гадәтләре	07.02-12.03
Минем туган ягым	14.03-19.03
Исәнме, яз!	21.03-26.03
Язгы мажаралар	28.03-31.03

Мониторинг	01.04-09.04
Урманда – яз	11.04-16.04
Җир көне	18.04-23.04
Җир көне	25.04-30.04
Җиңү көне өчен сезгә зур рәхмәт!	02.05-07.05
Юл йөрү кагыйдәләре	10.05-14.05
Тиздән җәй	16.05-21.05
Саубул, балалар бакчасы	22.05-29.05

3.3. ФГОС таләпләренә туры китереп оештырылган **белем бирү өлкәләре** түбәндәгечә:

Оештырылган белем бирү өлкәләре	Саны	Искәрмәләр
Танып белү үсеше.	2	ФЭМП -1, Тирә-юн белән таныштыру -1
Сөйләм телен үстерү	1	
Рәсем Музыка	1 2	
Физик үсеш (Физик культура, сәламәтлек)	3	1 урамда
Әвәләү	2 атнага 1	Ябыштыру белән чиратлашып
Ябыштыру	2 атнага 1	(әвәләү белән чиратлашып
Барлыгы:	10	
Катнашучылар тарафыннан формалаштырыла торган өлеш		
Өстәмә белем бирү	2	ата-аналар соравы буенча
Барлыгы:	12	
Режим барышында белем бирү эшчәнлеге		
Иртәнге гимнастика	Көн дә	
Чыныктыру чаралары	Көн саен	Иртәнге гимнастика.Һава ванналары.Яланаяк йөрү. Акрынлап күтәрелеш, профилактик физкультура-сәламәтләндерү процедуралары
Гигиена процедуралары,КДН формалаштыру	Көн саен	
Иртәнге түгәрәк	Көн саен	аралашу (үсеш бирүче диалог формасында үткәрелә)

Вечерний круг	Көн саен	Узган көннең иң мөһим мизгелләре балалар белән рефлексия — фикер алышу формасында үткәрелә
Режим вакытында әңгәмә үткәрү	Көн саен	
Матур әдәбиятын уку	Көн саен	
Танып-белү үсеше –тикшеренү эшчәнлеге	атнага 1 тапкыр	
Конструктив-модель эшчәнлек, конструкцияләү	атнага 1 тапкыр	
Дежурлык	Көн саен	
Саф һавада булу	Көн саен	
Балаларның мөстәкыйль эшчәнлеге		
Ирекле уеннар	Көн саен	
Активлык үзәкләрендә балаларның мөстәкыйль эшчәнлеге	Көн саен	

3.4 ФГОС таләпләренә туры килгән белем өлкәләреннән чыгып, балаларның яшь үзенчәлекләре һәм СанПин таләпләренә туры китереп, **атналык оештырылган белем бирү эшчәнлеге** төзелде

Дүшәмбе 1. ФЭМП 8.30-8.50 2. Музыка 9.00-9.20	**Сишәмбе** 1. Сөйләм үстерү 8.30-8.50 2.Физкультура 9.30-9.50
Чәршәмбе 1. Рәсем 8.30-8.50 2.Музыка 9.00-9.20	**Пәнжешәмбе** 1. Әвәләү/ябыштыру 8.30-8.50 2. 11.00-11.20 Физкультура (у)
Җомга 1. Тирә-юнь белән таныштыру 8.30-8.50 2. Физкультура 9.30-9.50 15.15-15.35 тозу(режим вакытында)	

3.5. МИЛЛИ ТӨБӘК БӘЙЛӘНЕШЕ (МТБ)

Аңлатма язуы

Тәрбияләү һәм белем бирү бурычлары:

Туган йортка, балалар бакчасына, туган илгә мәхәббәт тәрбияләү. Туган шәһәрнең күренекле урыннары белән таныштыру.

Татар халкының мәдәниятенә, гореф –гадәтенә кызыксыну уяту. Декоратив – кулланма сәнгате белән таныштыру.

Рус халкының мәдәниятенә, гореф –гадәтенә кызыксыну уяту. Декоратив – кулланма сәнгате белән таныштыру.

Үткән буын иҗат иткән барлык әйберләргә ихтирам тәрбияләү.

№	Белем өлкәсе	Бурычлар
1	Физик үсеш	Хәрәкәткә, бергә уйналучы татар халык һәм рус хәрәкәтле уеннарына кызыксынучанлык тәрбияләү. Балада уңай сыйфатлар, татар һәм рус халкының сулыш гимнастикасын, физминуткаларын, күнегүләрен куллана алу күнекмәләрен формалаштыру.
2		Татар һәм рус халкының хәрәкәтле уеннары белән танышу, халык уеннарына кызыксынучанлык уяту. Балаларның иҗади фикерләүләрен. Физик сыйфатларын: тизлек, осталык, чыдамлыкларын үстерү, хәрәкәт күнекмәләрен камилләштерү.
3	Социаль-шәхси үсеш	Татарстан республикасы һәм Рәсәй турында беренче күзаллауларын формалаштыру.. Зурларга һәм яшьтәшләренә әдәпле эшдәшү, үзләрен алар белән тотнаклы тоту сыйфатларын тәрбияләү. Дуслык, дөреслек, кешелеклелек, гаделлелек тәрбияләү.
4		Үз-үзеңә үзлегеңнән һәм сыйфатлы хезмәт күрсәтүне булдыру (зурлардан башка киенү, чишенү, киемнәрне төреп – элеп кую), төркемдә һәм балалар бакчасы җирлеген тәртиптә тоту күнекмәләрен үстерү. Үз шәһәрнең язучылары һәм шагыйрьләре әсәрләрендә чагылган кешеләргә файда китерүче хезмәт төрләре турында күзаллауларын формалаштыру. Үзлегеннән хезмәт итәргә һәм зурлар эшендә катнашу теләге белдергәнне бүләкләү һәм ныгыту.
5		Хәвефле ситуацияләрдән чыгу юллары, беренче ярдәм күрсәтү алымнары белән таныштыру. Табигатьтәге хәвефле ситуацияләр (зарарлы үсемлекләр һәм гөмбәләр) турында белемнәрен формалаштыру.Туган шәһәр урамнарында юл йөрү кагыйдәләрен ныгыту.
6	Сөйләм үсеше	Татар һәм рус фольклоры, туган шәһәр язучылары һәм шагыйрьләренең якты иллюстрацияле китаплары белән таныштыру. Әсәрләрне эмоциональ кабул итүне булдыру. Геройларның характерын аңлый белү күнекмәләре формалаштыру.
7		Балалар бакчасындагы националь культура тирәлеге аша туган телне һәм икенче телне өйрәнү күнекмәләре

		формалаштыру. Зурлар һәм яшьтәшләре белән сөйләшү теләге уяту.
8	Танып белү үсеше	Туган якның һәм Мәскәү шәһәренең күренекле урыннары, туган чкның үсемлекләре, хайваннары белән таныштыру. Татар һәм рус халкының мирасына кызыксынучанлык уяту.
9	Иҗади – эстетик үсеше	Халык уен кораллары: гармун, балалайка белән таныштыру. Татар халкының кайбер бию күнегүләрен башкарырга өйрәтү
1		Татар халкының декоратив – кулланма сәнгатенә кызыксынучанлык уяту, татар орнаменты белән әйберләрне буярга өйрәтү. Иҗади –сәнгатьтә «Яфрак», «Тюльпан», «Кыңгырау чәчәге» орнаменты куллану. Городец эшләнмәләре белән танышу (бутон, купавка, розана, яфрак). Рәсемдә дымка бизәкләрен куллануны ныгыту.

Ай	Физик үчеш	Социаль – коммуникатив үсеш	Танып белү, сөйләм үсеше	Иҗади –эстетик үсеш
Түбән Кама, Татарстан				
Сентябрь Октябрь	*Уеннар:* «Скок - перескок», «Карусель», «Яшелчәләр» «Төсле автомобильләр» *Имитацион уен:*«Без автобуста барабыз»	Туган шәһәр турында сөйләшү. Заводлар турында *иллюстрацияләр карау.* *Әңгәмә:* «Минем Республикам Татарстан», «Шәһәр урамнары», «Транспортта үз-үзеңне әдәпле тоту» «Профессияләр»	*Әкиятләр.* «Аю һәм бабай», «Төлке һәм торна» Р. Батулла «Күчтәнәч» *Шигърият.* Б. Рәхмәт «Әтәчкәй...» Р.Валеева «Курчаккакүлмәк бүләк иттем» Р. Миннуллин «Әни белән әти турында» *Проза.* А. Хасанов «Балалар бакчасында», *Ятлау:*Бармак гимнастикасы «Бармаклар»	*Музыка:* «Осень наступила» Л. Шигабутдинова көе *Тыңлау:* «Әпипә» «Хороводная», «Әйдә, биибез» (диск «Шома бас»). *Иҗади сәнгать:* *Әвәләү:* «Кошлар», «Дустыма бүләк» *Рәсем:*«Шәһәр урамнарында», «Яулыкны бизибез» *Бәйрәм:*«Сөмбелә»
Россия				
Ноябрь	*Уеннар.* «Диңгез шаулый», «Тавык һәм чебиләр».	Әңгәмә: «Минем илем», «Россия буенча сәяхәт», «Балаларның дусты - светофор» *Диактик уеннар.* «Три цвета	*Әкиятләр.* «Мужик и медведь» «Дурак и береза» «Как варить компот?» Г. Юдин «Синие листья» В. Осеева *Шигърият.* «Котик» М. Дружинина, «Мы идем	*Җыр.* «Осень» И.Кишко сүзләре, сл. Т.Волгина көе, бишек җыры «Баю-бай» М Красина көе, М.Черной сүзләре, «Ива» А.Князькова көе. И.Токмакова сүзләре, «Дождик» М.Красева көе, Н.Френкель сүзләре *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү:* «Дымка аты»

		светофора», «Балалар- җәяүлелеәр һәм балалар-пассажирлар». Рус халык әкичтләренә костюмнар әзерләү	через дорогу» М. Дружинина, «Вот какой рассеянный» С. Маршак, «Дядя Степа» С. Михалков, «Светофор» С. Маршак **Проза.** «Сторож» В. Осеева, «Как Маша стала большой», «Осень на пороге» Н. Сладков	*Ябыштыру.*«Матрёшкалар» (коллектив эш) *Рәсем:*«Настяга сарафан» (дымка бизәге) *Бәйрәмнәр:* «Рус халык әкиятләре кичәсе», «Капустник».
Декабрь	*Уеннар* «Көн - төн», «У медведя во бору», «Светофор», «Җитез җәяүле», «Два Мороза»	*Әңгәмә.* «Мәскәү шәһәре», «Россия турында сөйләшү», «Юлда үезеңне дөрес тоту» *Дидактик уен* «Мәскәүдән кунаклар»,	*Әкиятләр.* «Кораблик», (золотой серпок. М.: Малыш, 1994) «Мороз и заяц» «Сказка про Комара Комаровича» Д. Мамин-Сибиряк *Шигърият* «Живи, елочка!» И.Токмакова «Белый снег пушистый» И.Суриков *Проза.* «Поход» А. Гайдар «Светик-трехцветик» Т.Александровой (Веселые картинки. №6. 2003), «Как елку наряжали» Л.Воронкова	*Җыр.* Рус халык музыкаль коралы «балалайка» белән танышу «Песня о Родине» И.Дунаевский «Моя Россия» Г.Струве көе, Н.Соловьева сүзләре «Я по городу иду» А. Перескокова көе, Т.Антонова сүзләре «Скоро Новый год» И.Арсеева көе, В.Татаринов сүзләре «К нам приходит Новый год» В.Герчик көе, З.Петрова сүзләре *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү:* «Әкияти кош» (филимонов бизәге) *Ябыштыру:* «Поясны бизәү» (филимонов бизәге) *Рәсем:* «Рус кызының күлмәге» (филимонов бизәге) *Бәйрәмнәр:* «Хушкиләсең, Яңа ел!» «Раштуа бәйрәме»
Татарстан				
Январь	*Уеннар* «Казлар аккошлар», «Песи һәм тычкан»	Казан шәһәре турында сөйләшү. Казан шәһәренең күренекле урыннары турында рәсемнәр карау.	*Әкиятләр:*«Зирәк карга» А. Гаффар. «Койрык» А. Алиш. «Куркак белән батыр» *Шигърият* Г. 'Гукай. «Кышкы кич» Ш. Галиев. «Автобуста»	*Музыка:*татар халык музыкаль коралы «Гармун" белән танышу «Попляши!», «Найди свою пару» (диск «Шома бас») *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү* «Татар халкының милли ризыгы

		Әңгәмә: «Татар халык ашлары» «Сфетофор янында машиналар» *Имитацион уеннар:* «Без автобуста» «Светофор сигналларына карап юл аша чыгу»	Р. Валеева. «Кил тизрәк, яз!» Б. Рәхмәт. «Асия» Х. Халиков. «Хәерле иртә» *Проза:*А. Алиш «Эшче абый»	чәк-чәк» *Ябыштыру* «Мендәр чигәм» *Рәсем:*«Сөлге чигәм» *Бәйрәм*«Нардуган»
Россия				
Февраль	*Уеннар:* «Көтүче һәм көтү», «Төлке һәм тавыклар», «Үрдәкләр», «Укчы», «Чокыр аркылы сикер»	*Беседы:* «Рус телендә назлы сүзләр», «Минем туган телем», «Мин киенә беләм», «Солдат абый» «Ватанны саклаучылар көне».	*Әкиятләр:* «Төлке, бүре, аю», «Әтәч һәм ногыт борчагы» «Сказка про маму» С.Прокофьева *Шигърият:* «Научу обуваться братца» Е.Благинина, «Мамин день» И.Токмакова, «Праздник мам» В.Берестов *Проза.* «Про снежный колобок» Н.Калинина, «Оля пришла в садик» В.Карасева, «Звезлолетчики» В.Бороздин	*Музыка:*«Сапожки скачут по дорожке» А.Филиппенко көе,Т.Волгина сүзләре, «Заинька пушистый»,«Путаница» Е.Тиличева көе, К.Чуковский сүзләре, «Кошечка» В.Витлин көе, Н.Найденова сүзләре, «Бравые солдаты» А.Флиппенко көе, Т.Волгина сүзләре, «Мамочка моя»А.Перескоков көе, С.Антонова сүзләре *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү* «Аюлар өендә нәрсә бар?» *Ябыштыру* «Тоз савытын бизәү» (городец бизәге) *Рәсем* «такта бизәү»(городец бизәге) *Бәйрәмнәр* «Масленица», «Муса Җәлил-татар шагыйре- герой».
Татарстан				
Март	*Игры:*«Соры бүре», «Хәйләкәр төлке»	*Әңгәмә:* «Татарстан хайваннары», «Туган ягым кошлары», «Мухомор гөмбәсе», «Минем туган урам» *Кошларга җимлекләр*	*Әкиятләр:* «Ике ялкау» Г.Тукай «Су анасы» *Шигърият:* Ш. Маннур. «каз бәбкәләре», А. Рәшит «Кояшлы туган ягым», Г. Зәйнашева «Сабантуй», М. Җәлил «Мой пес», «Чишмә», «батыр куян», «Гөмбәләр»	*Музыка:* «Парный танец», «Подружились» (диск «Шома бас») *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү* «Кошлар» *Ябыштыру:*«Кызылтүшләр һәм песнәкләр» *Рәсем:*«Татар әкиятләрендә хайваннар» *Бәйрәм:* «Нәүрүз»

		әзерләү *Сюжетлы-рольле уен*нар: «Шофер», «Транспорт һәм җәяүлеләр»	*Проза:* М. Хасанов «Кар ява» Г. Тукай. «Кайсы вакыт була?»	
Россия				
Апрель	*Уеннар* «Чыпчыклар», «Казлар - аккошлар», «У медведя во бору	*Әңгәмә:* «Туган як агачлары», «Туган чкта үсүче чәчәкләр һәм үсемлекләр», «Урманда үзеңне тоту әдәбе», «Бүлмә гөлләрен тәрбиялибез» Дидактик уеннар«Очалар, сикерәләр, йөгерәләр», «Нинди агачтан?»	*Әкиятләр:*«Лисичка-сестричка и серый волк», «Зимовье зверей» «Медведь и солнце» Н. Сладков, «Сороки» В. Осеева, «Сказка о перевернутой черепахе» М. Пляцковский, «Под грибом» В. Сутеев *Шигърият:* «Весна» Г. Ладонщиков, «Посидим в тишине» Е. Благинина, «А что у вас?» С. Михалков, «Почему рассердилась бабушка?», «Белая береза» С. Есенин *Проза.*«Аленький цветочек», «Хотела галка пить…» Л. Толстой, «Памятник советскому солдату» Л. Кассиль, «Неслух» Н. Сладков *Ятлау өчен:*«Одуванчик» Е. Серова,	*Музыка.* «Зима прошла» Н. Метлов көе, М. Клокова сүзләре, «Ласточка» А. Перескоковкөе, С. Антонова сүзләре, «Песенка львенка и черепахи» Г. Гладков көе, С. Козлов сүзләре, «Апрель» П. Чайковский *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү:* «Дымка этәче» *Ябыштыру:*«Урманда яз» (коллектив эш) *Рәсем:*«Пасхаль йомыркаларын бизәү» (филимон бизәге) *Бәйрәмнәр:* «Пасха», «Г. Тукай – бөек шагыйрь»
Май	*Күңел ачу:* «Без уйнарга яратабыз»	*Әңгәмә:* «Туган ягым-Татарстан»	*Әдәби викторина.* «Таныш әдәби әсәрләр буенча сәяхәт »	*Рәсемнәр күргәзмәсе.* *Бәйрәм:* «Әйдәгез, дуслашыйк»,«Сабантуй».

3.6 ӘТИ – ӘНИЛӘР БЕЛӘН ЭШ

Ай	Тема
сентябрь	1.Консультацияләр : “Һәр балада талант бар”, “Балага спор төре сайлыйбыз”, “Гаилә конфликты һәм балалар”, “Кичке уеннар”, “Кичке укуның файдасы”. 2. Белешмәлек “Әгәр чит илгә барсаң” 3. Газета “Балалар бакчасына рәхим итегез” 4. Ата – аналар җыелышы: -«Юлларда куркынычсызлык» - «Балаларда яхшы сыйфатлар тәрбияләү» - «УМК». 5. Табип киңәшләре: “Вакцинопрофилактика”, “Компьютерның һәм телевизорның зыяны”, “Күзләр өчен гимнастика” 6. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
октябрь	1.Консультацияләр : “Хәрәкәтле уеннарның бала организмы өчен файдасы”, “Бишек җырлары җырлыйбыз”, “Яссытабанлылыкны кисәтү”, “Ни өчен бала уенчыкларны җыярга теләми?”, “Сәләтле бала”. 2. Газета “Сәламәт булыгыз!”, “Тәрбияче апа – бәйрәмең белән!”, “Өлкәннәрне тәбриклибез һәм бәйрәм белән котлыйбыз!” 3. Өлкәннәрне бәйрәм белән котлау, балаларның үз куллары белән ясаган бүләкләрен бирү. 4. “Сөмбелә” бәйрәмен уздыру 5. Табип киңәшләре: “Бабасыр”, “Балаланың гаиләдәге физик тәрбиясе” 6. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
ноябрь	1.Консультацияләр :“Профилактик прививкалар”, “Музыкотерапия”, “чиратта торганда һәм транспортта барганда балалар белән уеннар”. 2. Газета “Бәйрәм белән, кадерле әниләр!” 3. “Әниләр” бәйрәме уздыру 4. Табип киңәшләре: “Салкын һава турында 5 төрле әти – әниләрнең күзаллаулары”, “Матур һәм сәламәт тешләр”, “Төркемгә чир керсә...” 5. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү. 6. Белешмәлек “Бала белән бергә уйныйбыз”
декабрь	1.Консультацияләр : “Саф һавада йөрүнең файдасы”, “Әти –әни булу рәхәт ул”, “Сюжетлы-рольле уеннар аша балаларда туган телне үстерү”, “Өйгә уйный-уйный кайтабыз”. 2. Балалар өчен шугалак (тау) төзү. 3. Газета “Тәҗрибәләр үткәрәбез”, “Хуш киләсең, Яңа ел” 4. “Хуш киләсең, Яңа ел!” бәйрәме уздыру 5. Табип киңәшләре: “Салкын тиюдән саклану чаралары”, “Гәүдә төзелеше бозылуы”, “Саф һавада хәрәкәтле уеннар” 6. “Сюжетлы-рольле уеннар” күргәзмәсенә әзерлек һәм үткәрү.

	7. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү. 8. Ата – аналар җыелышы: “Тәртип кагыйдәләре”
гыйнвар	1.Консультацияләр : “Бармак уеннары”, “Юл һәм балалар” 2. Газета “Балаларның юл травматизмы сәбәпләре”, “Чыныктыру чаралары”. 3. Ачык ишекләр көне: мастер – класс “Йокыдан уяну гимнастикасы”, “Саф һавада уеннар” 4. Мастер –класс “Сәламәт булыйк: чыныктыру алымнары” 5. Рәсем конкурсы “Айболит киңәшләре” 6. Табип киңәшләре: “Гриппка каршы аромотерапия”, “Туберкулездан саклану”, “Яссытабанлылык булса, нишләргә?” 7. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
февраль	1. Консультацияләр: “Ишетергә һәм тыңларга өйрәнәбез”. “Биибез дә, җырлыйбыз” 2. Газета “Изге Вәли көне”, “Бәйрәм белән әтием, абыем, бабам” 3. “Ватанны саклаучылар көне” бәйрәмен уздыру 4. Табип киңәшләре:“Отморожение», “Бала йокысы”, “Йокыдан уяну гимнастикасы” 5. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
март	1.Консультацияләр: “Тиктормас балаларга уеннар”, “Начар сүзлелек”, “Балаларның урамда уйнау җирлекләре”. 2. Рәсем конкурсы “Минем яраткан әкият героем” 3. “8март – халыкара хатын кызлар көне” бәйрәме уздыру 4. Табип киңәшләре: “Җил чәчәге авыруы”, “Авитаминоз” 5. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
апрель	1. Консультацияләр:«Витаминотерапия”, “Балалар алдыйлар”, “Беренче китаплар”. 2. Газета “Көлке көне”, “Космонавтика көне”, “Бөек татар шагыйре Г.Тукай” 3. Табип киңәшләре: “Тычканнар таратучы чирләр”, “Саф һавада йөрү бик файдалы” 4. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
май	1.Консультацияләр: “Кояш, су һәм һава безнең дуслар”, “Музыкаль аптека”, “Балаларның җәйге ялы”, “Су белән уеннар”. 2. Газета “Без сезне мәңге онытмабыз!” 3. Рәсем конкурсы “Җиңү көне белән!” 4. Табип киңәшләре: “Талпан авыруы”, “Баланың күзләрен саклыйк” 5. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү. 6. Ата – аналар җыелышы: “Оптимистлар илендә”

3.7. Төркемдә үсүче фән-пространство мохитен оештыру.

Төркемдә белем һәм тәрбия бирү өчен уенчыклар һәм уен почмаклары бар.

1. «Туган ягым - Татарстан» почмагы

- Милли киемдәге курчаклар: татар малае һәм кызы, рус малае һәм кызы
- Габдулла тукай портреты
- Уеннар өчен битлекләр

Дидактик уеннар

- «Интеллект карта»
- “Әкият таҗлары”

Методик әсваплар һәм аудио кушымта

- К.В. Закирова, Л.Р. Мортазина “Балачак – уйнап – көлеп үсзр чак”
- З.М. Зарипова, Р.С. Исаева “Үстерешле уеннар”
- К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова, Г.М.Сафиуллина “Балалар бакчасында әдәп- әхлак тәрбиясе”
- З.М.Зарипова, А.Х.Габдрахимова, А.Т.Миникаева “Балалар бакчасында бердәм белем бирү эшчәнлеге”
- К.В. Закирова, Л.Р. Мортазина “Әй уйныйбыз, уйныйбыз”
- Татар телендә мультфильмнар
- Диск “Балалар һәм әти-әниләр өчен УМК буенча уеннар
- Диск “Әкиятләр”
- Аудио – китап “Татар әкиятләре”
- Диск “Шома бас”
- Диск “Танцы народов Поволжья”
- Диск “Луиза Батыр – Булгари. Бииләр итек - читекләр”

Мәгълүмат әсбаплары

- Татар язучылары һәм шагыйрьләре
- Татар халык сәнгате
- Әкиятләргә иллюстрацияләр
- Татарстан Республикасы турында белешмә
- Рәсәй турында белешмә
- Түбән Кама шәһәре турында белешмә
- Татарстан Республикасы шәһәрләре турында белешмә
- Трафаретлар / орнаментлар
- Идел буе халыклары уеннары
- Рәсәй, Татарстан геральдикасы һәм бәйрәмнәре

- Альбом “Минем туган ягым”

Татар әдәбияты

- Балалар өчен шигырьләр
- Л.А. Харисова, В.А. Гарипова “Ватаным Татарстан”
- Батулла “Бишек хикәятләре”
- М. Фәйзуллина “Чебиләр зарядкасы”
- Ә. Ситдыйкова “Серле дөнья”
- Ф.Сафин “Кошлар яратучы малай”
- Татар халык әкияте “Камыр Батыр”
- Татар халык әкияте “Саламторхан”
- Татар халык әкияте “Сак –сок”
- Г. Тукай “Тылсымлы сәхифәләр”
- Х. Халиков

2. “Музыкаль» почмак

Уен кораллары

- Барабан, агачтан пластмасстан эшләнгән маракас, металлофон, саксафон, гитара, бубен, кастонетта, колотушка, курай.

Музыкаль- дидактик уеннар

- “Баскыч”
- “Күңелле-күңелсез”
- “Музыкаль уен кораллары”

Ясалма уен кораллары

- Микрофон, маракас

3. “Кәеф” почмагы

- Күрсәтмә әсбап “Кәеф театры”
- Өстәл театры“Кәеф театры”
- Коллективта бердәмлек оештыру уеннары картотекасы
- Театральләштерелгән уеннар картотекасы
- Психогимнастика
- Эмоциональ бушатылу “көзге”

4. “Театр” почмагы

- Өстәл пәрдәсе; өстәл, күләгә, таякчыклар һәм бармак театрлары, театр өчен битлекләр, киемнәр.
- Дидактик уен “Әкият геройлары”
- Лото “Әкиятләр”
- Күрсәтмә әсвап “киемнәр өчен бизәкләр”

5. “ПДД” почмагы

- Лото “Юл йөрү билгеләре” 2шт
- Дидактик уен “Сак бул, юл!”
- Күрсәтмә әсвап “Транспорт”
- Дидактик уен “Юл йөрү билгеләрен өйрәнәбез”
- Өстәл уены “Юл”
- Махсус тарнспорт
- Картотека “Транспорт”
- Папка “Балаларга юл йөрү кагыйдәләрен өйрәтү”
- Папка “Светофорны өйрәнәбез”

Методик кулланма

- Г.А. Галеева, С.М. Гаффарова “Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны юлларда үзләрен хәвефсез тоту кагыйдәләренә өйрәтү”
- Э.Я. Степаненкова, М.Ф.Филенко “Дошкольникам о правилах дорожного движения”
- В.Э.Рублях “Правила дорожного движения”
- Т.Шакирова “Юл хәрәкәте билгеләре”
- Табышмаклар “Занимательно о правилах дорожного движения»
- Транспорт турында шигырьләр

6. “Физкультура ”почмагы

Уеннар картотекасы

- “Күзләргә гимнастика ясыйбыз”
- “Сулыш гимнастикасы”
- “сәламәтләндерүче уеннар”
- “Хәрәкәтле уеннар”
- “Бармак гимнастикасы”
- “Сюжетлы– рольле уеннар”
- “Физминуткалар”
- “Санамышлар”
- “Җырлы – биюле уеннар”
- “Йога”
- “Чыныктыру»

Күрсәтмә әсбаплар

- “Кышкы спорт төрләре”
- “Җәйге спорт төрләре”
- “Спорт җиһазлары”

3.8 Материал –техник база.

Җиһазлар

- Туплар, скакалкалар, төсле тасмалар, шишкалар, шалтыравыклар, сыбызгы, бубен, качыклар, флаглар, кеглялар, обручлар, гантельләр, кольцеброслар.

Ясалма чыныктыру җиһазлары

- Массаж келәмчеге, пробкалардан эзләр һәм келәмчекләр, мунчаладан келәмчекләр, киндер сюрприз йомыркаларыннан канат һәм гантельләр, ясалма туплар (эчендә борчак)

7. "Куркынычсызлык" почмагы

Методик кулланма

- Т.А.Шорыгина "Беседы об этикете с детьми 5-8лет"
- Т.А.Шорыгина "Беседы о воде, о природе"
- Т.А.Шорыгина "Беседы о правилах пожарной безопастности"
- Т.А.Шорыгина "Беседы об основах безопастности с детьми 5-8лет
- Т.А.Шорыгина "Беседы о том, кто где живет"
- "Дөрес туклану"
- Папка "Янгын куркынычлыгы"

Үстерүче уеннар

- "Урамда куркынычсызлык"
- "Беренче ярдәм"
- "Өйдәге куркынычсызлык"
- "Ут белән уйнама"
- "Сәламәт бул"
- "Профессияләр"
- Лото "Бөтен эш тә яхшы"

8. "Табигать" почмагы

Үстерүче уеннар

- Табигать календаре
- Лото "Беренче предметлар"
- Лото "Йорт хайваннары"
- Лото "Продуктлар"
- "4нче ким"
- "Баллы-тозлы, ачы"
- "Хайваннар һәм аларның балалары"
- "Рәсемнәрне бер рәткә җый"
- "Табигать күчтәнәчләре"

- “Агачлар”
- «4 сезона»: кыш, яз, җәй, көз.
- «Экологик уеннар»

Күрсәтмә әсваплар

- «Рәсемнәр буенча хикәяләр төзү»: кыш, яз, җәй, көз.
- «һава торышы»
- «Ел фасыллары алгоритмы»
- «Хайваннар, җиләкләр, кошлар»
- «Агачлар, куаклар, гөмбәләр»
- «Безнең як кошлары»
- «Чәчәкләр»
- «Киемнәр»
- «Кошлар»
- «Җиһазлар»
- «Бүлмә гөлләре»
- «Гербарий»
- «Кызыл китап»
- «Чәчәкләр турында легенда»
- Муляжлар: җиләкләр, җиләк-җимешләр, яшелчәләр, кыргый һәм йорт хайваннары, җир-су хайваннары, бөҗәкләр.

9. “Сөйләм үсеше” почмагы

Үстерүче уеннар

- “Капма -каршы”
- “Мәгънә буенча аер”
- “4нче ким”
- “Рәсемнәр буенча хикәя яз”
- “Сюжетлар буенча хикәя төзе”
- “Матур сүзләр өйрәнәбез”
- “Табышмаклар”
- “Шигырьләр”
- «Сөйләм телен һәм уйлау сәләтен үстерүче уеннар»
- «Чиста сөйләшү күнегүләре»

10. “Математика” почмагы

- Үстерүче уен “Без санныйбыз”
- Лото “Төсләр һәм фигуралар”
- Дидактик уен “Төс һәм форма”

- Лото “Уңга - сулга”
- Дидактик уен “Предметлар һәм контурлар”
- Лото “Зур, уртача, кечкенә”

Шулай ук төркем кибет, чәчтараш, гаилә, шифахәнә, даруханә, транспорт, почта сюжетлы-рольле уеннар өчен җиһазлар һәм әсбаплар белән тулыландырылган.

КУЛЛАНЫЛГАН ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ:

Төп программалар:

1. Комплексы программа «Туганнан мәктәпкә кадәр»Веракса Н.Е., Комарова Т.С., Васильева М.А.
2. 64 нче “Сөембикә” балалар бакчасының төп белем бирү программасы.

Парциаль программалар:

1.Балалар бакчасы: Әти-әниләр һәм балалар бакчасы тәрбиячеләре өчен уку китабы.-Казан:Раннур, 2003.

2. Балачак аланы: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм әти – әниләр өчен хрестоматия. – Казан: РИЦ,2011. – 560 б.

3. Белем һәм тәрбия эшчәнлегенең перспектив программасы «туганнан мәктәпкә кадәр» Н.Е. Веракса, М.А. Васильевой, Т.С. Комаровой. Уртанчылар төркеме.

4. Бондаренко Т.М.Балалар бакчасында физик-сәламәтләндерү эше - Воронеж: ИП Лакоценина Н.А.,2012

5. Закирова К.В., Мортазина Л.Р. “Әй уйныйбыз,уйныйбыз...”Балалар бакчасында хәрәкәтле уеннар:балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм физкультура инструкторлары өчен методик кулланма. –Казан:Беренче полиграфия компаниясе,2013. – 224 б.

6. Закирова К.В. “Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе:методик кулланма/К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова, Г.М.Сафиуллина – Казан:Беренче полиграфия компаниясе,2013.-424 б.

7. Зарипова З.М. “Үстерешле уеннар:методик кулланма/З.М.Зарипова , Р.С.Исаева.-Казан:Беренче полиграфия компаниясе,2013.-128 б.

8. Закирова К.В. “Әхлак нигезе-матру гадәт”(Гаиләдә һәм балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбияләү):Методик кулланма/К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова.-Казан:Мәгариф,2004.-383б.

9. Закирова К.В., Мортазина Л.Р.Балачак-уйнап-көлеп үсәр чак: методик кулланма.-Казан: Редакционно-издательский центр,2012

10. Күзәтүләр нигезендә мәктәпкәчә яшьтәге балаларга әйләнә-тирә турында белем бирү.Нәҗметдинова Р.Ф

11. Комарова Т.С. “Занятия по изобразительной деятельности в детском саду» (Из опыта работы) . М., «Просвещение», 1978.

12.Комплексы белем бирү «туганнан мәктәпкә кадәр» Н.Е.Веракса, Т.С. Комарова, М.А. Васильева. Уртанчылар төркеме - Волгоград:Учитель,2012Колесникова Е.В. «Математика для детей 4-5 лет», ФГОС таләпләренә туры килгән.

13. Кравченко И.В., Долгова Т.Л. балалар бакчасында күзәтү. Уртанчылар төркеме. Прогулки в детском саду. Методик кулланма – М.: ТЦ Сфера, 2011.

14. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны юлларда үзләрен хәвефсез тоту кагыйдәләренә өйрәтү дәресләре циклы. Методик күрсәтмәләр/ Авт.-төз.: Г.А.Галеева һ.б.-Казан:”Балаларның тормыш иминлеге фәнни үзәге”ДУ нәшрияте, 2010

15. “Туган телдә сөйләшәбез”:методик әсбап/Ф.В.Хәзрәтова,З.Г.Шәрәфетдинова,И.Ж.Хәбибулина.-Казан:Инновацион технологияләр үзәге.-2013.-256 б.

16. Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы.-РИЦ, 2012

17. Хрестоматия для дошкольников 4-5 лет/Сост. Н.П.Ильчук и др.-1-е издание.М., АСТ, 1997.

18. Юсупов Ф.Ю., Камалова З.Ф., Борһанова Р.А. “Төлбакча”.Балалар бакчалары өчен хрестоматия.1990

Кушымта

1. Балаларның аң һәм физик үсешенең табигый процессына уен, аралашу, танып-белү, хезмәт, хәрәкәт, матур әдәбият уку, музыка- иҗат, ясау эшчәнлеге.

2. Белем өлкәләрен үзләштергәндә психологик һәм педагогик яктан ярдәм итү.

3. Режим моментларында, ирекле белем бирү , мөстәкыйль, ата-аналар белән эш вакытында зурлар-кечкенәләр бердәм (партнерлык) эшчәнлеген оештыру

Программа куйган максатларга ирешүдә түбәндәгеләр беренче әһәмияткә ия:

- балаларны аралашучан, игелекле, кызыксынучан, инициативалы, мөстәкыйльлеккә һәм иҗатка омтылучан итеп үстерү максатыннан чыгып, төркемнәрдә кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек атмосферасы тудыру;
- балалар эшчәнлегенең төрле төрләрен киң куллану; укыту һәм тәрбия процессының нәтиҗәлелеген күтәрү максатыннан аларны интегральләштерү;
- тәрбия һәм белем бирү процессын иҗади оештыру;
- балаларның мөмкин булганча төрле эшчәнлекләрен файдалану; белем бирү процессын нәтиҗәлерәк итү максатында аларны берләштерү (интегральләштерү);
- мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү оешмалары һәм гаилә шартларында бала тәрбиясенә якын килүгә юнәлеш бирү;
- гаиләнең балалар бакчасы төркемнәре һәм, гомумән, мәктәпкәчә оешма тормышында катнашуын тәэмин итү;
- балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәп эшендә мәктәпкәчә яшьтәге балага кирәгеннән артык акыл һәм физик эш йөкләмәү максатыннан дәвамчанлыкны саклау;

региональ якын килүне гамәлгә ашыру.